

**ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA
V PLZNI
FAKULTA PRÁVNICKÁ**

DIPLOMOVÁ PRÁCE

Právní úprava místních poplatků

Martin Kubeš

Plzeň 2022

ZÁPADOČESKÁ UNIVERZITA V PLZNI

Fakulta právnická

Akademický rok: 2021/2022

ZADÁNÍ DIPLOMOVÉ PRÁCE

(projektu, uměleckého díla, uměleckého výkonu)

Jméno a příjmení: **Martin KUBEŠ**
Osobní číslo: **R17M0153P**
Studijní program: **M6805 Právo a právní věda**
Studijní obor: **Právo**
Téma práce: **Právní úprava místních poplatků**
Zadávající katedra: **Katedra správního práva**

Zásady pro vypracování

1. Úvod
2. Úvod do problematiky místních poplatků
3. Právní úprava místních poplatků
4. Druhy místních poplatků
5. Vymahatelnost místních poplatků
6. Srovnání české a zahraniční právní úpravy
7. Závěr

Rozsah diplomové práce: **50**
Rozsah grafických prací:
Forma zpracování diplomové práce: **tištěná/elektronická**

Seznam doporučené literatury:

- TĚŽKÝ, Václav, Michal JANTOŠ a Kamil SIUDA. *Zákon o místních poplatcích. Komentář*. Praha: Wolters Kluwer, a.s., 2017. 212 s. ISBN 978-80-7552-453-9.
- KADEČKA, Stanislav. *Zákon o místních poplatcích a předpisy související. Komentář*. 1. vyd. Praha: C.H. Beck, 2005. 437 s. Beckovy Texty zákonů s komentářem, TZK50. ISBN 80-7179-918-1.
- PELC, Vladimír. *Místní poplatky: oprávnění obcí, povinnosti podnikatelů, živnostníků a občanů*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-454-4.
- HENDRYCH, DUŠAN. *Správní právo: obecná část*. 9. Vyd. Praha: C.H. Beck, 2016. ISBN 978-80-7400-624-1.
- Zákon č. 565/1990 Sb. o místních poplatcích
- Zákon č. 280/2009 Sb. (daňový řád)
- Zákon č. 274/2001 Sb. o vodovodech a kanalizacích
- Zákon č. 128/2000 Sb. o obcích

Vedoucí diplomové práce: **JUDr. Zdeněk Horáček, Ph.D.**
Katedra správního práva

Datum zadání diplomové práce: **21. června 2021**

Termín odevzdání diplomové práce: **31. března 2022**

JUDr. et PhDr. Stanislav Balík, Ph.D.
děkan

Prof. JUDr. Martin Kopecký, CSc.
vedoucí katedry

V Plzni dne 4. října 2021

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci na téma *Právní úprava místních poplatků* zpracoval sám pod dohledem vedoucího práce. Veškeré prameny a zdroje informací, použité v této práci, byly citovány a jsou uvedeny v seznamu použitých pramenů a literatury.

Podpis autora práce

.....

Poděkování

Tímto bych rád poděkoval vedoucímu mé práce JUDr. Zdeňku Horáčkovi, Ph.D. za všestrannou a odbornou pomoc, metodické vedení a obdivuhodnou ochotu, která přispěla k vypracování této diplomové práce.

Obsah

Úvod	8
1 Obecně o místních poplatcích.....	10
1.1 Daň a poplatek.....	10
1.2 Funkce místních poplatků.....	10
1.3 Poplatkové prvky	11
1.3.1 Subjekt poplatku.....	11
1.3.2 Objekt poplatku	11
1.3.3 Základ poplatku.....	12
1.3.4 Sazba poplatku	12
1.3.5 Poplatkové období.....	13
1.3.6 Splatnost poplatku	13
1.3.7 Úlevy od poplatku	14
1.3.8 Osvobození od poplatku.....	14
1.3.9 Prominutí poplatků.....	15
2 Právní úprava místních poplatků	15
2.1 Historie právní úpravy místních poplatků do přijetí zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.....	15
2.2 Vývoj zákona o místních poplatcích	16
2.3 Ústavní zakotvení místních poplatků.....	17
2.4 Vztah daňového řádu a zákona o místních poplatcích.....	18
2.5 Současná struktura zákona o místních poplatcích	18
3 Soustava místních poplatků	20
3.1 Poplatek ze psů.....	20
3.2 Poplatek z pobytu	23
3.3 Poplatek za užívání veřejného prostranství.....	26
3.4 Poplatek ze vstupného	29
3.5 Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst	31
3.6 Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace	34
3.7 Poplatky za komunální odpad.....	37

3.7.1	Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství.....	38
3.7.2	Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci	41
4	Správa místních poplatků.....	44
4.1	Základní zásady správy místních poplatků	45
4.2	Subjekty poplatkového řízení	48
4.2.1	Správce místního poplatku	48
4.2.2	Osoby zúčastněné na správě poplatku.....	48
4.3	Postupy při správě místních poplatků	49
4.4	Ohlašovací povinnost.....	51
4.5	Poplatkové řízení	52
4.5.1	Placení místních poplatků	52
4.5.2	Vyměření místních poplatků	54
4.5.3	Vymáhání nedoplatku.....	57
5	Srovnání se zahraniční právní úpravou	59
	Závěr	62
	Summary.....	64
	Seznam použitých pramenů	66

Úvod

Problematika místních poplatků se zdá být na první pohled banální a nezajímavou součástí našeho právního řádu, zkouáme-li však institut místních poplatků více do hloubky, zjistíme, že se jedná o velice komplexní téma, obzvláště přihlédneme-li k faktu, že téměř každá obec v České republice má zavedený alespoň jeden z místních poplatků, čímž pádem se jedná o administrativní zátěž, s níž se potýká velké množství obcí na našem území. Neméně důležitým důvodem, kvůli němuž jsou místní poplatky velmi komplexním tématem, je také, dle mého názoru řada novelizací, jimiž právní úprava místních poplatků prošla.

Místní poplatky jsou zaváděny v rámci samostatné působnosti obce, a to konkrétně v podobě obecně závazných vyhlášek, jež jsou originální normotvornou činností obcí. Následná správa místních poplatků však spadá do oblasti přenesené působnosti obce, přičemž správou je v případě místních poplatků myšleno jejich vybírání, vyměřování, či například nesplní-li poplatkový subjekt platební povinnost, tak i jejich následné vymáhání. Co se týče právního zakotvení místních poplatků, pak stěžejním právním předpisem je v případě zavádění místních poplatků zákon o místních poplatcích, jež se zabývá především poplatkovými prvky u jednotlivých taxativně vymezených poplatkům a pouze z části pak správou místních poplatků. Komplexnějším předpisem zabývajícím se správou místních poplatků je pak daňový řád, jenž se však užije pouze v případě, neupravuje-li stejnou otázku zákon o místních poplatcích. Jedná se tedy o vztah speciálního právního předpisu vůči obecnému, přičemž aplikační přednost má zde právě zákon o místních poplatcích.

Cílem této diplomové práce je vytvořit jakýsi ucelený pohled na místní poplatky, počínaje vymezením a definováním základních pojmů až po hlubší analýzu jednotlivých místních poplatků včetně praktických vysvětlení a to za pomoci poznatků plynoucích z judikatury, ale také z podrobnějšího zkoumání díkce zákona o místních poplatcích. Neodmyslitelnou součástí místních poplatků je, jak jsem již zmínil výše, i jejich správa, z toho důvodu se také zaměřím na vztah daňového řádu a zákona o místních poplatcích, a pokusím se také potvrdit či vyvrátit hypotézu, zda je stávající právní úprava místních poplatků, ať už v rámci daňového řádu nebo přímo zákona o místních poplatcích, dostatečná, či nikoliv.

Samotná práce bude rozdělena do pěti částí, jež se budou následně dělit do jednotlivých podkapitol. První část své práce věnuji obecnému vymezení pojmů, jež jsou spojeny s místními poplatky. První podkapitola bude pojednávat o vztahu pojmů „daň a poplatek“, a proč se místní poplatky také často označují jako místní daně. Na tuto podkapitolu navážu vymezením funkcí místních poplatků, jež se u každého jednotlivého poplatku mohou lišit, a zároveň mohou být jakousi motivací pro obce k zavedení jednotlivých místních poplatků. V poslední podkapitole této části se pak zaměřím na jednotlivé poplatkové prvky, jejichž pochopení je dle mého názoru stěžejní pro následnou podrobnější analýzu jednotlivých místních poplatků.

Druhá část bude pojednávat o samotné právní úpravě včetně stručné historie, jež měla vliv na současnou podobu právní úpravy, tak jak ji známe dnes, přičemž touto i dnešní podobou zákona o místních poplatcích se budu v jedné z podkapitol této části zabývat. Dále se v podkapitolách této části zaměřím na ústavní zakotvení místních poplatků a následně také vztah zákona o místních poplatcích a daňového řádu.

Ve třetí části mé práce se v jednotlivých podkapitolách zaměřím na konkrétní místní poplatky, jež mohou obce vybírat, tak jak je stanovuje zákon o místních poplatcích taxativním výčtem, přičemž obsáhnou charakteristiku jednotlivých poplatků včetně propojení s poplatkovými prvky.

Čtvrtá část pak bude pojednávat o správě místních poplatků, budu tedy pracovat převážně s daňovým řádem, přičemž v této části obsáhnou nejprve základní zásady správy místních poplatků, jež jsou důležité pro pochopení chování, či práv a povinností správce poplatku a zúčastněných osob. V dalších podkapitolách této části se pak budu věnovat jednotlivým subjektům poplatkového řízení, postupům s tímto řízením spojených a následně poplatkovým řízením.

V poslední kapitole této diplomové práce se pokusím o stručné srovnání naší právní úpravy místních poplatků s právní úpravou zahraniční, konkrétně pak bulharskou.

1 Obecně o místních poplatcích

1.1 Daň a poplatek

Daně a poplatky jsou z právního hlediska charakterizovány jako platební povinnosti, které stát stanovuje zákonem a jejichž primární účel je zisk příjmů do veřejného rozpočtu. Přičemž při vybírání daní a poplatků je stát zastupován finančními orgány, které jsou samy oprávněny požadovat jisté peněžní plnění od daňových a poplatkových subjektů. Takto pojatá charakteristika daní a poplatků je spjata s jejich fiskální funkcí. *„Stejně tak postavení státu a daňového subjektu není postavením rovnoprávným, jako je tomu v soukromoprávních vztazích. Veřejnoprávní vztahy jsou charakteristické vztahem nadřízenosti státu vůči občanům a jiným právním subjektům a platí zde presumpce správnosti vydaných právních aktů. Z uvedeného tak lze daň vymezit jako povinnou, zákonem stanovenou platbu, vybíranou státem, obcemi nebo jinými veřejnoprávními subjekty na úhradu veřejných potřeb, a to v předem určené výši a s předem určeným termínem splatnosti.“¹* Mluvíme-li pak konkrétně o místních poplatcích, lze je od poplatků soudních a správních odlišit, jelikož obsahují základní prvky daňového právního vztahu. Proto můžeme místní poplatky zároveň označovat jako místní daně, jejichž výnos připadá bezvýhradně obci do jejího rozpočtu. Dalším argumentem, proč se na místní poplatky hledí spíše jako na daně než skutečné poplatky se jeví být absence ekvivalentního protiplnění, jinak řečeno neposkytnutí přímé protihodnoty k zaplacenému poplatku, což je klasický znak daní, jakožto zákonem stanovených povinných plateb do veřejného rozpočtu, v tomto případě do rozpočtu obce. *„Právě v charakteristice pravidelnosti a ekvivalentnosti protiplnění se daň zásadně liší od poplatku.“²*

1.2 Funkce místních poplatků

Místní poplatky mají dvě základní funkce. Jedná se o funkci fiskální a regulační. Funkci fiskální jsem již nastínil v předešlé podkapitole, tato funkce tedy

¹ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

² RADVAN, Michal. *Místní daně*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Téma (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-932-6. str. 19

spočívá v „naplňování obecní kasy“, tedy ve zvyšování rozpočtových příjmů obce, takto získané prostředky jsou však často využívány právě k pokrytí výdajů obce, jež se váží ke zpoplatněným činnostem a zpravidla také negativním dopadům, jež tyto činnosti často provázejí. Jako příklad mohu uvést například poplatek z pobytu, jelikož k pobytu vyššího počtu osob na území obce, se váží také větší výdaje obce spojené s větším vytižením obecní infrastruktury, jako například využívání kanalizace. Hovoříme-li pak o funkci regulační, ta se vyznačuje ve snaze omezování nežádoucích činností na území obce. Ve vztahu ke konkrétním místním poplatkům se může jednat například o omezování chovu psů, tam kde je tento chov nežádoucí a způsoboval by určité nepříznivé důsledky nebo potíže. Či například omezování pohybu motorových vozidel v konkrétních částech obce.

1.3 Poplatkové prvky

1.3.1 Subjekt poplatku

Subjektem poplatku může obecně být buďto poplatník jakožto subjekt přímý, nebo plátce poplatku. Poplatníkem je fyzická či právnická osoba, která je na základě právního předpisu povinna platit daný poplatek. Plátce poplatku je osoba odlišná od poplatníka, jež nepřímou odvádí poplatek, a to konkrétně u poplatku z pobytu, kde je plátcem poskytovatel úplatného pobytu a následně u poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, kde jako plátce vystupuje společenství vlastníků jednotek, vzniklo-li pro daný dům, případně pak vlastník nemovité věci. Obecně závazná vyhláška nesmí určovat jiné poplatkové subjekty, ať už plátce nebo poplatníky, než ty, jež jsou uvedeny v zákonu o místních poplatcích.³

1.3.2 Objekt poplatku

Objektem, poplatku je vždy určitá skutečnost, jež je předmětem daného zpoplatnění, na nějž se následně váže stanovení poplatkového základu, uvedu-li jednoduchý příklad, pak u poplatku ze psů je objektem, respektive předmětem

³ PELC, Vladimír. *Místní poplatky: oprávnění obcí : povinnosti podnikatelů, živnostníků a občanů : praktická příručka pro obce*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-454-4. str. 2

poplatku pes starší tří měsíců, na něž se nevztahuje žádná z výjimek uvedených v §2 odstavce 2 zákona o místních poplatcích. Na základě předmětu poplatku se určuje i název daného poplatku.

1.3.3 Základ poplatku

Základem poplatku rozumíme individuálně určenou právní skutečnost, na níž se následně vyměřuje konečná výše poplatku. Základ poplatku se určuje na základě konkrétních či zákonem určených individuálních skutečností. Jako příklad opět použiji poplatek ze psů. Výše poplatkového základu se tedy určí na základě počtu psů starších tří měsíců v držení poplatníka, přičemž zde hovoříme o specifickém základu poplatku, u něhož je pravidlem, že jsou vyjádřeny v nepeněžitých jednotkách, v tomto případě konkrétně počtem psů. U některých poplatků, jako například u poplatku ze vstupného, je základ poplatku určen valoricky, je tedy vyjádřen v peněžních jednotkách.⁴

1.3.4 Sazba poplatku

Známe-li poplatkový základ i sazbu poplatku, pak lze na jejich základě docílit konečné výše poplatku. Sazba poplatku je tedy vedle poplatkového základu dalším nástrojem určeným k výpočtu poplatku, přičemž u každého konkrétního poplatku upraveného v zákoně o místních poplatcích je vymezena horní hranice poplatkové sazby, jež nesmí obec při zavádění poplatku obecně závaznou vyhláškou přesáhnout.

U některých místních poplatků je také možnost, aby si obec v rámci své samostatné působnosti na základě §14 odstavce 3 písmena d) zákona o místních poplatcích stanovila výši poplatku paušální částkou, přičemž tak obec, respektive obecní zastupitelstvo učiní přímo ve vyhlášce a to pro všechny dotčené poplatníky stejně. Obci je tedy umožněno stanovit výši poplatku za určité časové období, či jednorázovou akci, přičemž rozhodnutí o placení ve formě paušálu může být buďto jednostranné, o čemž rozhoduje obec i bez svolení poplatkového subjektu, nebo dvoustranné, u kterého zákon o místních poplatcích ponechává na subjektu volbu, zda hodlá k zaplacení poplatku využít paušální částku, anebo nepřijme-li

⁴ PELC, Vladimír. *Místní poplatky: oprávnění obcí : povinnosti podnikatelů, živnostníků a občanů : praktická příručka pro obce*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-454-4. str. 3

subjekt tuto variantu, pak platí poplatek ve standardní formě. „*Paušální částka poplatku může být v těchto případech v OZV stanovena pouze vedle základní sazby poplatku (aby měl poplatník možnost volby); nemusí však být stanovena vůbec (pro použití základní sazby poplatku zákon dohodu s poplatníkem nevyžaduje). Naproti tomu stanovení paušální částky poplatku za užívání veřejného prostranství není podmíněno dohodou s poplatníkem – je tedy na rozhodnutí obce, zda v OZV stanoví základní sazbu poplatku nebo paušální částku poplatku.*“⁵

Paušalizování poplatků má za cíl zjednodušení správy poplatků, nevede tak zpravidla ke snížení výše poplatku. Zákon o místních poplatcích umožňuje zavedení paušální částky pouze u poplatku ze vstupného, poplatku za užívání veřejného prostranství a poplatku za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst.

1.3.5 Poplatkové období

Poplatkovým obdobím se rozumí doba, za kterou se daný místní poplatek platí. S výjimkou poplatku ze psů a poplatků za komunální odpad, kde je poplatkovým obdobím vždy jeden rok, se poplatkové období určuje podle doby trvání skutečnosti, za níž se poplatek vybírá, například u poplatku z pobytu je to délka pobytu.

1.3.6 Splatnost poplatku

Splatnost poplatku udává konkrétní datum nebo čas, do kterého musí poplatník nebo plátce uhradit určitou částku. Stanovení splatnosti poplatku v obecně závazné vyhlášce je na základě §14 odstavce 2 zákona o místních poplatcích jednou z obligatorních náležitostí OZV, jíž se zavádí místní poplatek. Její určení tedy spadá do samostatné působnosti obce, tudíž se obecně neuvádí přímo v zákoně. Výjimkou z tohoto pravidla je však poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci se základem poplatku určeným podle

⁵ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

hmotnosti či objemu odkládaného odpadu, jehož splatnost je stanovena §11 odstavce 4 zákona o místních poplatcích na 30 dní ode dne doručení platebního výměru nebo hromadného podpisného seznamu.

1.3.7 Úlevy od poplatku

Úlevou u místních poplatků chápeme snížení poplatkové povinnosti. Zákon o místních poplatcích stanovuje úlevu u konkrétního poplatku pouze u poplatku ze psů, kde v §2 odstavce 3 snižuje sazbu poplatku pro osoby starší 65 let. Úlevy u ostatních poplatků se stanovují přímo v obecně závazné vyhlášce na základě §14 odstavce 3 písmena b) zákona o místních poplatcích, přičemž se jedná o fakultativní ustanovení, jehož absence nemá na zákonnost obecně závazné vyhlášky vliv.

1.3.8 Osvobození od poplatku

Zákon o místních poplatcích umožňuje úplné vyjmutí osoby z platební povinnosti, přičemž tak stanoví buďto přímo u jednotlivých poplatků, bude se tedy jednat o osvobození přímo ze zákona, anebo na základě obecně závazné vyhlášky jak stanovuje §14 odstavce 3 písmena a). Obec není povinna v obecně závazné vyhlášce stanovovat žádná osvobození, nesmí však ani rušit osvobození, která plynou přímo ze zákona.

Osvobozením od místního poplatku se poplatník či plátce nevyjímá z působnosti zákona o místních poplatcích, jelikož se pouze zbavuje poplatkové povinnosti, avšak jeho postavení jako poplatníka stále trvá. „*Účelem institutu osvobození je především odstranění tvrdosti dopadu regulace provedené OZV na některé skupiny poplatníků*“⁶ Přičemž osvobození ani úlevy by neměly hatit účel daného poplatku, jenž obec jeho zavedením sledovala.

Jakousi brzdou vůči svévoli obce v oblasti úlev a osvobození u poplatků je nutnost respektování principu rovnosti a zákazu diskriminace, aby nedocházelo ke zvýhodňování jedné skupiny poplatníků, či jednotlivce před zbytkem poplatníků.

⁶ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

Obec tedy není při vlastním stanovování úlev či osvobození, i přesto že jedná ve své samostatné působnosti, od poplatků „nevázaná“, jelikož musí vždy respektovat veřejný zájem, jak je tomu stanoveno v §2 odstavce 2 zákona č. 128/2000 Sb., o obcích a zároveň se vyvarovat diskriminačnímu jednání, jež je spatřováno v rozdílném zacházení s jednou skupinou obyvatel, v tomto případě poplatníků, na úkor skupiny jiné. Uchýlí-li se obec k ustanovením, jež se dají považovat za diskriminační, má toto jednání za důsledek nezákonnost. Zachází-li tedy obec s jistou skupinou lidí rozdílně, musí tím být sledován legitimní účel a musí tak činit přiměřenými kroky ve vztahu k účelu těchto opatření.

1.3.9 Prominutí poplatků

Správce poplatku, tedy obecní úřad může prominout poplatek nebo jeho příslušenství při mimořádných, zejména živelných událostech, a to buď zcela, nebo částečně, přičemž správce obecní úřad toto rozhodnutí vyvěšuje na své úřední desce a zároveň způsobem umožňujícím dálkový přístup.

Zákon o místních poplatcích ve svém §16a stanovuje možnost obecnímu úřadu, aby na žádost poplatníka částečně prominul poplatek za obecní systém odpadového hospodářství nebo jeho příslušenství, a to z důvodu odstranění tvrdosti právního předpisu, pouze však lze-li to s přihlédnutím k okolnostem konkrétního případu ospravedlnit.

2 Právní úprava místních poplatků

2.1 Historie právní úpravy místních poplatků do přijetí zákona č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Až do roku 1991, kdy nabyl účinnosti zákon o místních poplatcích, byla úprava místních poplatků nejednotná a necelistvá. Místní poplatky byly upraveny množstvím různých právních předpisů s rozdílnou právní silou. Začnu-li od právních předpisů nejvyšší právní síly, pak je důležité zmínit ústavní zakotvení místních poplatků již v Ústavě Československé republiky z 9. května roku 1948, která ve svém článku 33 doslovně stanovuje, že „*Daně a veřejné dávky lze uložit toliko na základě zákona.*“⁷ Socialistická ústava z roku 1960 o místních

⁷ §33, Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky

poplaticích nehovoří, a tak byly místní poplatky znovu ústavně založeny až při přerodu Československa na federaci, a to konkrétně Ústavním zákonem o československé federaci z roku 1968, kde bylo v článku 12 obdobné ustanovení jako v Ústavě z roku 1948, stanovující možnost ukládání daní a poplatků pouze na základě zákona.⁸

Posuneme-li se o stupeň níže mimo sféru ústavních zákonů, mezi zákony, pak je důležitým milníkem přijetí zákona č. 82/1952 Sb., o místních poplatcích. Tento zákon na rozdíl od dnešního zákona o místních poplatcích neobsahuje taxativní výčet místních poplatků, jelikož podle §2 odstavce 1 tohoto zákona stanovovala vláda, které poplatky jsou místní národní výbory povinny vybírat, další odstavec nám udává, že předpisy, v tomto případě tedy vyhlášky, v oblasti místních poplatků vydával ministr financí. Tento zákon obsahuje tedy pouze jednotlivá zmocnění k vybírání a konkrétnější úpravě v oblasti místních poplatků. Z logiky věci, a jak jsem již také výše zmínil, tak konkrétní místní poplatky, byly upravovány podzákonnými právními předpisy, vydávanými ministrem financí, jedná se tedy o vyhlášky. Před přijetím zákona o místních poplatcích v roce 1991, zde taktéž existoval obdobný vztah jako dnes mezi daňovým řádem a zákonem o místních poplatcích, a to vztah speciálního vůči obecnému právnímu předpisu. Tímto speciálním předpisem byl již výše zmíněný zákon č. 82/1952 Sb., o místních poplatcích, a ve vztahu k němu působila obecně vyhláška ministerstva financí č. 19/1962 Sb.⁹

2.2 Vývoj zákona o místních poplatcích

Zákon o místních poplatcích z roku 1991 prošel od svého vzniku mnohými změnami. Momentální podoba zákona uvádí taxativní výčet všech sedmi poplatků, které je obec oprávněna zavést, avšak tyto poplatky nejsou jedinými, které kdy tento zákon obsahoval.

Od doby svého vydání až do konce roku 1992 například upravoval tzv. dislokační poplatek, kterému podléhaly jak fyzické tak právnické osoby, jež měly na území

⁸ TĚŽKÝ, Václav. *Zákon o místních poplatcích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-453-9. str. 8

⁹ TĚŽKÝ, Václav. *Zákon o místních poplatcích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-453-9.

obce umístěné provozovny, kanceláře, či jiné zařízení sloužící k jejich podnikání, nebo jiné výdělečné činnosti. „Sazba poplatku činí až 10% ročně z částky rovnající se úhradě za užívání prostor uvedených v odstavci 1, která je stanovena v obci.“¹⁰ Tento poplatek se však nevybíral, pokud se již za výše uvedené prostory vybíral místní poplatek za užívání veřejného prostranství.

Dalším poplatkem vybíraným od účinnosti zákona, tentokrát do poloviny roku 1994, byl poplatek z reklamních zařízení. Tento poplatek se na rozdíl od dislokačního poplatku vybíral vedle poplatku za užívání veřejného prostranství. Konkrétně byl vybírán za písemná, obrazová, světelná a zvuková oznámení umístěná na veřejných prostranstvích, ve veřejně přístupných místnostech a ve veřejných hromadných dopravních prostředcích. Přičemž jeho sazba byla až 5% z ceny za provádění reklamy.¹¹

Dále pak zákon o místních poplatcích obsahoval poplatky jako poplatek z prodeje alkoholických nápojů a tabákových výrobků (1. 1. 1991 – 30. 6. 1994), poplatek za provozovaný výherní hrací přístroj (1. 1. 1998 – 31. 12. 2011). Nebo také poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, jež byl zrušen teprve nedávno novelou zákona o místních poplatcích s účinností od 1. 1. 2021 a novým zákonem o odpadech č. 541/2020 Sb., touto problematikou se však budu konkrétněji zabývat v kapitole pojednávající o poplatcích za komunální odpad, jež ve své dnešní podobě nahrazují právě výše zmíněný poplatek.

2.3 Ústavní zakotvení místních poplatků

Ústava ČR garantuje obcím jakožto veřejnoprávním korporacím samostatnost v jejich ekonomické sféře. Doslovně to dle článku 101 odstavce 3 Ústavy ČR znamená, že „*Územní samosprávné celky jsou veřejnoprávními korporacemi, které mohou mít vlastní majetek a hospodaří podle vlastního rozpočtu.*“¹² Přičemž, Listina tuto samostatnost částečně omezuje, a to právě ve sféře daní a poplatků, jelikož podle článku 11 odstavce 5, lze poplatky a daně ukládat pouze na základě zákona.

¹⁰ §8 odst. 4, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích (znění účinné od 1. 1. 1991 do 27. 5. 1991)

¹¹ §5, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích (znění účinné od 1. 1. 1991 do 27. 5. 1991)

¹² Čl. 101 odst. 3, Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky

Je třeba také zmínit článek 104 odstavec 3 Ústavy, který přímo garantuje oprávnění obce vydávat OZV. Ne vždy však bylo toto oprávnění nepodmíněné, jelikož aby obce mohly vydávat obecně závazné vyhlášky, bylo třeba zákonného zmocnění. Změnu přístupu při ukládání určitých povinností formou OZV přinesly až nálezy ústavního soudu z let 2007 a 2008 a to konkrétně nález sp. zn. Pl. ÚS 45/06 a nález sp. zn. Pl. ÚS 35/06. Na základě těchto nálezů Ústavního soudu je zřejmé, že jsou obce oprávněny vydávat obecně závazné vyhlášky čistě na základě již zmíněného článku 104 odstavce 3 Ústavy, a jejich vydání není tedy podmíněno zákonným zmocněním. Přičemž zde stále existuje jakási „brzda“ v podobě článku 11 odstavce 5 Listiny, který toto právo omezuje a tvoří tak výjimku z výše popsaného pravidla.¹³

2.4 Vztah daňového řádu a zákona o místních poplatcích

Vztah zákona o místních poplatcích a daňového řádu se řídí podle principu *Lex specialis derogat lege generali*, přičemž jako speciální zákon zde působí zákon o místních poplatcích vůči zákonu obecnějšímu, jímž je v tomto případě daňový řád. Obecně tedy platí, že ustanovení zákona o místních poplatcích mají přednost před ustanoveními daňového řádu, tedy neupravuje-li zákon o místních poplatcích nějakou procesněprávní otázku, použijí se ustanovení daňového řádu. Daňový řád se užije výhradně pro ustanovení zabývající se správou místních poplatků, a to z velké části, jelikož zákon o místních poplatcích tuto problematiku upravuje pouze velice okrajově.

2.5 Současná struktura zákona o místních poplatcích

Ve své dnešní podobě zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích obsahuje ve své první části taxativní, tedy uzavřený výčet všech sedmi poplatků, jež jsou obce na základě tohoto zákona oprávněny vybírat, přičemž těmito poplatky jsou poplatky ze psů, z pobytu, za užívání veřejného prostranství, ze

¹³ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

vstupného, za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst, za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace a za komunální odpad, který se dále dělí na poplatek za obecní systém odpadového hospodářství a poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci. Část druhá pak dále konkretizuje jednotlivé poplatky včetně poplatkových prvků. Třetí část se pak zabývá jejich správou a zaváděním. Společná a závěrečná ustanovení jsou obsažena v poslední části.

Z této struktury je jistě důležité zdůraznit §14 odstavec 1, jež stanovuje obecně závaznou vyhlášku jako způsob zavádění poplatku, přičemž následující odstavce tohoto paragrafu dále určují jak, obligatorní, tedy povinné náležitosti obecně závazné vyhlášky, tak také ty fakultativní, tedy nepovinné. Absence obligatorních náležitostí obecně závazné vyhlášky při zavádění místních poplatků by měla vliv na zákonnost této vyhlášky, je tedy žádoucí, aby byly všechny obligatorní náležitosti splněny. Přičemž mezi obligatorní se řadí sazba poplatku, lhůta pro podání ohlášení, pokud však nevyhloučí povinnost ohlášení podat a splatnost poplatku, dále jsou obligatorní náležitosti pro obecně závazné vyhlášky stanoveny ke konkrétním poplatkům, a to pro poplatek za užívání veřejného prostranství a poplatek za povolení vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst, kde se povinně určuje, která místa v obci těmto poplatkům podléhají. Následně se u poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci obligatorně volí jeden z dílčích základů tohoto poplatku. Fakultativními náležitostmi pak jsou například stanovení osvobození, úlevy a podobně, přičemž i zde se jedna náležitost váže ke konkrétnímu poplatku, a to možnost určení minimálního dílčího základu u poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci.

Místní poplatky jsou zaváděny na základě samostatné působnosti obce a to ve formě obecně závazných vyhlášek. „*Samostatnost při výkonu záležitostí samosprávného celku není absolutní, ale je dána rámcem zákonodárství. Obce a kraje se při výkonu samostatné působnosti řídí při vydávání obecně závazných vyhlášek zákonem.*¹⁴ V našem případě především zákonem č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

¹⁴ HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

3 Soustava místních poplatků

3.1 Poplatek ze psů

Poplatek ze psů je v zákoně o místních poplatcích z roku 1991 upraven již od jeho vzniku, přičemž §2, jež poplatek ze psů upravuje, prošel od vzniku zákona pouze třemi novelizacemi, jež pouze jedna byla zásadního významu, kdy s účinností od 1. 1. 2004 bylo ustanovení tohoto paragrafu téměř kompletně nahrazeno novým zněním.¹⁵ Jedná se zcela určitě o nejčastější poplatek, jelikož téměř každá obec v ČR má tento druh poplatku obecně závaznou vyhláškou zavedený.

Účel místního poplatku ze psů může být dvojitý, ať už fiskální či regulační. Fiskální funkce poplatku ze psů zajišťuje rozpočtový příjem obce, z kterého se následně hradí výdaje obce spojené právě s chovem psů. Těmito výdaji pak jsou například náklady, jež jsou spojeny se zajišťováním čistoty veřejných prostranství, obstarávání odchytu toulavých psů, či vybavení spojené se sběrem psích exkrementů.

S tímto názorem se ztotožňuje také judikatura NSS, podle které tento poplatek tedy neslouží primárně k posílení obecního rozpočtu a krytí rozpočtových ztrát obce, spíše pak ve snižování negativních vlivů, jež jsou s chovem psů v daných oblastech spojeny, což je také důvodem, proč u tohoto místního poplatku hovoříme skutečně o poplatku, nikoliv o dani, jelikož u daní zpravidla není předpoklad návratu financí do stejné oblasti, ze které jsou finance získávány. NSS však nepopírá fiskální funkci tohoto poplatku, konstatuje pouze již výše zmíněnou primární funkci tohoto poplatku ve smyslu snižování a vyrovnávání negativních vlivů spojených s chovem psů.¹⁶

Místní poplatek ze psů je v mnoha případech zaveden z důvodu regulace chovu psů na území obce, hovoříme zde tedy o regulační funkci tohoto poplatku, která je kromě samotného zavedení poplatku prováděna na základě ustanovení v OZV, jež například zvyšují sazby za každého dalšího držení psa, čímž obec motivuje své občany k tomu, aby nechovali větší počet psů a tím zároveň nezvyšovali negativní dopady s tím spojené. Kromě zákona o místních poplatcích, považují za důležité zmínit také ustanovení §13b a §24 odstavce 2 zákona č.

¹⁵ TĚŽKÝ, Václav. *Zákon o místních poplatcích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-453-9. str. 16

¹⁶ Rozsudek NSS ze dne 23. 01. 2008, č. j. 2 Afs 107/2007

246/1992 Sb., na ochranu zvířat proti týrání, přičemž §13 tohoto zákona umožňuje obcím učinit opatření k odchyту toulavých a opuštěných zvířat. Z §24 odstavce 2 zákona na ochranu zvířat proti týrání, pak plyne oprávnění obce upravit obecně závaznou vyhláškou pravidla pro pohyb psů na veřejném prostranství a zároveň vymezit prostory pro jejich volné pobíhání, což samo o sobě slouží obci k regulaci pohybu psů na území obce.

Obec však na základě judikatury Ústavního soudu není oprávněna, aby v obecně závazné vyhlášce sama regulovala chov psů přísněji, než jak to umožňuje zákon. Není tak například možné, aby obec stanovila v obecně závazné vyhlášce maximální počet psů, jež může osoba chovat. V pravomoci obce však může být například stanovení povinnosti pro úklid psích exkrementů, či pohybu psů na určitých místech pouze s náhubkem.¹⁷

Subjektem respektive poplatníkem poplatku ze psa je fyzická nebo právnická osoba, jež je držitelem psa, nemusí se tedy výlučně jednat o vlastníka, jak tomu bylo v minulosti. Zákon o místních poplatcích až do roku 2003 označoval za poplatníka poplatku ze psů právě vlastníka tohoto psa, což vedlo k častému obcházení zákona například prohlášením, že vlastníkem psa je osoba, jež má zvýhodněnou sazbu poplatku na základě úlev, přičemž však u této osoby pes nebyl držen a jeho skutečný držitel díky tomu neplatil sazbu ve výši, která by mu byla za normálních okolností určena. Držitel psa musí zároveň mít na území České republiky sídlo, nebo zde být přihlášen. Tato osoba je povinna platit poplatek za psa, který je starší než tři měsíce. Přičemž jsou od poplatku osvobozeny osoby nevidomé, dále osoby, které jsou považovány za závislé na pomoci jiné fyzické osoby, kterou se podle §8 zákona č. 108/2006 Sb., o sociálních službách rozumí osoba do 18 let věku, jež z důvodu dlouhodobě nepříznivého zdravotního stavu není schopna zvládat tři základní životní potřeby a osoba starší 18 let věku, která z toho samého důvodu není schopna zvládat tři nebo čtyři základní životní potřeby. Dále jsou od poplatku osvobozeny osoby, jež jsou držiteli průkazu ZTP nebo ZTP/P, osoby provádějící výcvik psů určených k doprovodu těchto osob, přičemž „těmito osobami“ se rozumí právě osoby nevidomé, osoby, jež jsou závislé na pomoci jiné fyzické osoby a držitelé průkazu ZTP nebo ZTP/P. Posledním konkrétně určeným subjektem, který je osvobozen od poplatku, je osoba provozující útulek pro zvířata. Následně se také od poplatku

¹⁷ Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 17. 05. 2005, Sp. Zn. 62/04

osvobozuje osoba, které stanoví povinnost držení a používání psa zvláštní předpis. Takovou osobou může být například uživatel honitby, jak je upraveno v §44 zákona č. 449/2001 Sb., o myslivosti.¹⁸

Maximální sazba poplatku, jež může obec podle zákona vybírat za jednoho psa je 1500 Kč za kalendářní rok. Touto maximální výší je však poplatek limitován pouze u prvního psa daného držitele, jelikož za druhého a každého dalšího psa stejného držitele, může obec tuto maximální sazbu poplatku zvýšit až o 50%, tedy až na 2250 Kč. Zvláštně je pak upraven poplatek za psa, jehož držitelem je osoba starší 65 let, přičemž maximální sazbou poplatku u prvního psa tohoto držitele je 200 Kč za kalendářní rok a sazba se u dalších psů stejně jako je uvedeno výše může zvýšit až o 50%, čímž se sazba poplatku dostane maximálně do výše 300 Kč za jednoho psa na kalendářní rok. Nachází-li se v domácnosti více psů, pak nelze automaticky vázat zvýšenou sazbu za druhého a každého dalšího psa právě na jednu domácnost, jelikož se tento poplatek váže vždy na konkrétní osobu poplatníka, která je držitelem psa, na nějž se poplatek vztahuje. Výše poplatku může obec v obecně závazné vyhlášce určit rozdílně například na základě podmínek či lokalit, kde jsou psi drženi.

Jak jsem již zmínil v předchozím odstavci, tak poplatkovým obdobím je jeden kalendářní rok, zákon však myslí na případy, kdy dojde k zániku poplatkové povinnosti ještě v průběhu kalendářního roku, za nějž se poplatek vybírá. V takovém případě zákon stanovuje následující: „*v případě trvání poplatkové povinnosti po dobu kratší než jeden rok se platí poplatek v poměrné výši, která odpovídá počtu i započatých kalendářních měsíců*“.¹⁹ Uvedu-li příklad, znamená toto ustanovení, že držím-li psa například od srpna do října, kdy pes uhyne, zaplatím poměrnou část za tři měsíce, během kterých jsem psa držel, tedy čtvrtinu běžná sazby stanovené za kalendářní rok.

Velkou nedokonalost spatřuji v odstavci 4 §2 zákona o místních poplatcích, jež stanovuje povinnost držitele psa, platit poplatek obci, v níž je přihlášen k trvalému pobytu nebo má své sídlo, jelikož tím například obce s velkými chatařskými koloniemi mohou přicházet o značnou sumu vyplývající právě z tohoto poplatku, protože osoby, které mají v této obci pouze rekreační nemovitost, zde zpravidla nejsou přihlášeny, a tudíž platí poplatek ze psa v obci

¹⁸ KADEČKA, Stanislav. *Zákon o místních poplatcích a předpisy související: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-918-1. str. 33

¹⁹ §2 odst. 3, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

jiné, přičemž v obci, kde poplatek neplatí, mohou stále způsobovat jisté negativní důsledky právě chovem psů. Změní-li osoba místo svého přihlášení či sídla, pak platí od počátku měsíce následujícího po měsíci, kdy změna nastala, poplatek v obci, jež je nově příslušná k vybírání poplatku, přičemž poplatek za měsíce kdy byla ještě příslušná původní obec, se stanoví v poměrné výši, stejně jako je tomu u zániku poplatkové povinnosti podle §2 odstavce 3 tohoto zákona.

3.2 Poplatek z pobytu

Ustanovení §3 o poplatku z pobytu, tak jak ho známe v dnešní podobě zákona o místních poplatcích, vzniklo na základě novely 278/2019 s účinností od 1. 1. 2020, kdy byl tento paragraf téměř kompletně přepracován. Do té doby zákon upravoval „místní poplatek za lázeňský nebo rekreační pobyt“.

Poplatníkem poplatku z pobytu je osoba, která není v obci přihlášená, přičemž se poplatníkem reálně stává až naplněním předmětu (objektu) poplatku, jelikož logicky nemůžeme každou osobu, ať se nachází kdekoliv, považovat za subjekt poplatku, do doby, než jí na základě předmětu tohoto poplatku vznikne platební povinnost. Osobou přihlášenou pak na základě §16c zákona o místních poplatcích rozumíme osobu, jež je v obci přihlášená k trvalému pobytu podle zákona o evidenci obyvatel nebo jedná-li se o cizince, pak za splnění dalších podmínek jako například azyl, či přechodný pobyt delší než tři měsíce.²⁰

Jako předmět tohoto poplatku je stanoven až na dvě výjimky každý úplatný pobyt, trvající nejdéle 60 po sobě jdoucích kalendářních dnů u jednotlivého poskytovatele pobytu. Dvěma výše zmíněnými podmínkami jsou pak pobyty, při kterých je na základě zákona omezoována osobní svoboda a pobyt ve zdravotnickém zařízení poskytovatele lůžkové péče, je-li tento pobyt hrazenou zdravotní službou podle zákona o veřejném zdravotním pojištění nebo pokud je jeho součástí. Z toho tedy plyne, že ačkoliv není poplatek z pobytu vázán k určitému typu pobytu, soustředí se především na pobyty krátkodobé povahy, především za rekreačním účelem a spjatých tedy s cestovním ruchem.

Účel tohoto poplatku je převážně fiskálního charakteru. Jelikož se tento poplatek zpravidla nesnaží rekreaci v dané obci omezovat, pak v něm nespátřují regulační funkci. Fiskální funkcí pak u poplatku z pobytu rozumíme zajištění

²⁰ §16c, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

rozpočtových příjmů obce, jež následně slouží ke kompenzaci nákladů vzniknutých v souvislosti se zvýšeným cestovním ruchem. Takovými náklady pak rozumíme například zvýšenou koncentraci odpadu, či vyšší odběr vody či zatížení kanalizace, což se váže k většímu počtu osob, jež dočasně pobývají na území obce.

U poplatku z pobytu se setkáváme s institutem plátce poplatku, jímž je v tomto případě podle §3f zákona o místních poplatcích poskytovatel úplatného pobytu, který je povinen vybrat poplatek od poplatníka.²¹ Takto vybraný poplatek je následně odveden správci poplatku, tedy obecnímu úřadu dané obce. „*V případě, že neodvede poplatek včas nebo ve správné výši, může mu jej správce poplatku na základě §11 odst. 3 zákona o místních poplatcích zvýšit až na trojnásobek.*“²²

Jak jsem již uvedl výše, poplatek z pobytu je primárně zaměřen na pobyty rekreačního charakteru, v souvislosti s tím jsou od poplatku zpravidla osvobozeny osoby, které na území obce pobývají za účelem odlišným, jako například příslušníci bezpečnostních sborů, vojáci v činné službě, či státní zaměstnanci, kteří na území obce pobývají za účelem plnění služebních nebo pracovních úkolů a jsou při tom umístěni v zařízení, jež je ve vlastnictví České republiky. Dále pak osoby, které pobývají na území obce ze zdravotních či sociálních důvodů, osoby nevidomé, či držitelé průkazu ZTP/P. Výčet všech takto osvobozených osob upravuje §3b zákona o místních poplatcích, přičemž tento výčet není restriktivní, jelikož obec ho musí respektovat jako jakési „minimum“, může však v obecně závazné vyhlášce stanovit i další osoby, či skupiny osob, jež jsou od tohoto poplatku osvobozeny. Všechna ustanovení §3b považuji za rozumná a ospravedlnitelná, jelikož takto upravené osoby očividně nejsou ty, na něž chce zákonodárce touto úpravou cílit. Mnozí odborní autoři zabývající se touto problematikou však považují za problematické ustanovení §3b odst. 1 písm. b). „*Autoři tohoto komentáře však považují uvedené věkové hranice za neodpovídající současné době. Dnes již není ničím neobvyklým, aby osoby mladší*

²¹ §3f, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

²² *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

18 let samy cestovaly, a to často za své vlastní prostředky. Navíc uvedené vyjmutí z poplatkové povinnosti neodpovídá účelu komentovaného poplatku, neboť i tyto osoby užívají obecní infrastrukturu, produkují odpad atd.“²³ S tímto názorem plně souhlasím, nemyslím si však, že by zákonodárce měl toto ustanovení ze zákona zcela odstranit. Vhodné by dle mého názoru bylo snížit věkovou hranici, což by však také mohlo být velmi problematické, jelikož zde není žádné měřítko, podle kterého by se takto nová věková hranice měla určit. Otázkou tedy je zda by zákonodárce měl toto ustanovení nechat ve stávající podobě, anebo se pustit do jeho úpravy, která by však dle mého názoru určitě přinesla mnoho nesouhlasu, bez ohledu na to jak vysoká by nově stanovená věková hranice byla. Z toho důvodu tedy částečně chápu, že zákonodárce nechává toto ustanovení rigidním, protože jeho úprava by jistě byla velmi problematická.

Plátce poplatku je na základě zákona o místních poplatcích povinen vést evidenční knihu kam se povinně zapisují základní údaje o pobytu a fyzické osobě, jíž je poskytován úplatný pobyt. Je-li plátcem poplatku pořadatel kulturní nebo sportovní akce, jež zároveň jejím účastníkům poskytuje pobyt za úplatu, má tento plátce evidenční povinnost pouze ve zjednodušeném rozsahu pokud předpokládá, že bude poskytovat pobyt pro nejméně 1000 osob nebo oznámí záměr plnit evidenční povinnost ve zjednodušeném rozsahu správci poplatku nejméně 60 dní před začátkem poskytování pobytu. Takto zjednodušená evidenční povinnost v sobě nenesou na rozdíl od běžné evidenční povinnosti nárok na uvádění osobních údajů konkrétních fyzických osob, jimž je pobyt poskytován, jelikož ubytování jsou zde uváděni jako jedna skupina a stačí tedy uvést pouze údaje o této skupině jako například druh či název akce, jíž se fyzické osoby účastní.²⁴

Sazbu poplatku obec stanoví v obecně závazné vyhlášce dle svého uvážení s tím, že maximální denní sazba jak ji stanovuje zákon o místních poplatcích je 50 Kč za každý započatý den pobytu, s výjimkou dne jeho počátku, za který se poplatek z pobytu neplatí.

²³ TĚŽKÝ, Václav. *Zákon o místních poplatcích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-453-9. str. 45

²⁴ §3g, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

Obec může stejně jako u poplatku ze psů stanovit výši poplatku v závislosti na několika okolnostech, ať už podle ročního období, nebo podle lokality pobytu.²⁵

3.3 Poplatek za užívání veřejného prostranství

Předmětem tohoto poplatku jsou zvláštní způsoby užívání veřejného prostranství, přičemž jsou tyto způsoby v zákoně o místních poplatcích taxativně vymezeny včetně negativního vymezení akcí pořádaných na veřejných prostranstvích, jejichž výtěžek je určen na charitativní účely. Dle mého názoru má poplatek za užívání veřejného prostranství převážně regulační úlohu, jelikož obec pomocí tohoto poplatku může ovlivňovat jak jakým způsobem a na jakou dobu bude veřejné prostranství zabráno pro jiné účely než je obecné užívání širokou veřejností. Samozřejmě má tento poplatek také fiskální funkci, jelikož platby, jež obec z tohoto poplatku získává, plynou do obecního rozpočtu a obec je může využívat k péči o veřejná prostranství. Jelikož je výčet činností, které podléhají poplatku za užívání veřejného prostranství taxativní, nemůže obec v obecně závazné vyhlášce zpoplatňovat další činnosti, jež zasahují do sféry užívání veřejného prostranství. Judikatura Ústavního soudu se touto problematikou zabývala a ve svém nálezu mimo jiné uvedla následující: „Podle Ústavního soudu tedy předmětem poplatku za zvláštní užívání veřejného prostranství nemůže být jakékoliv užití bránící obecnému užívání, neboť tento způsob v taxativním výčtu forem zvláštního užívání chybí. Zpoplatněním jakéhokoliv užití bránícího obecnému užívání obec stanoví povinnost nad rámec a mimo meze zákona.“²⁶ Pro úplné porozumění pojmu zvláštní užívání je třeba zmínit také užívání obecné, které spočívá v užívání věcí způsobem, pro něž jsou primárně určeny a to neurčeným počtem osob, přičemž toto užívání je zpravidla bezplatné. Zvláštním užíváním se pak rozumí užívání veřejného prostranství neobvyklým způsobem,

²⁵ Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

²⁶ Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 20. 11. 2001, Sp. Zn. 20/01

pro něž není toto prostranství primárně určeno a jež je právě předmětem poplatku za užívání veřejného prostranství.

Zaměříme-li se podrobněji na pojem „veřejné prostranství“, pak zjistíme, že jeho definici v zákonu o místních poplatcích nenajdeme, tak tomu však nebylo vždy, jelikož ve svém původním znění a to konkrétně v § 4 odstavce 2, byl tento pojem definován. Definice stanovovala, že za veřejné prostranství se považují zejména náměstí, tržiště, silnice a místní komunikace. Novela č. 48/1994 nakonec tuto definici rozšířila ještě o parky, veřejnou zeleň a další prostory přístupné každému bez omezení. Stávající právní úprava tedy definici veřejného prostranství přímo nedefinuje, odkazuje však na ustanovení §34 zákona o obcích, které definuje, dle mého názoru velmi konkrétně, veřejné prostranství jako všechna náměstí, ulice, tržiště, chodníky, veřejnou zeleň, parky a další prostory přístupné každému bez omezení, sloužící tedy obecnému užívání, bez ohledu na to, kdo je vlastníkem daného prostoru.²⁷

V obecně závazné vyhlášce může obec určit konkrétní veřejná prostranství na svém území, jichž se bude poplatek za zvláštní užívání týkat. V praxi to tedy znamená, že se tento poplatek zpravidla nevztahuje na všechna veřejná prostranství na území obce, pouze však na ty, o nichž to stanoví obecně závazná vyhláška. Zákon nestanovuje, v jaké míře musí být obce při stanovování těchto míst konkrétní, Ústavní soud se však touto problematikou zabýval a dospěl k závěru, že obec musí vyloučit možnost záměny veřejných prostranství, a to co možná nejpodrobnější specifikací, tedy uvádět například název místa či jinak charakterizovat umístění tohoto místa tak, aby nevznikla právní nejistota ze strany občanů.²⁸

Subjekt poplatku se pak přímo pojí k jeho předmětu, jelikož poplatníky poplatku za užívání veřejného prostranství jsou fyzické a právnické osoby, jež využívají veřejné prostranství právě výše zmíněným zvláštním způsobem. Subjekt, jenž užívá veřejné prostranství zvláštním způsobem, zpravidla omezuje ostatní uživatele v obecném užívání tohoto prostranství.²⁹

²⁷ §34, zákon č. 128/2000 Sb., o obcích

²⁸ Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 25. 10. 1995, Sp. Zn. 14/95

²⁹ PELC, Vladimír. *Místní poplatky: oprávnění obcí: povinnosti podnikatelů, živnostníků a občanů: praktická příručka pro obce*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-454-4. str. 51

Jelikož na tom zda se jedná o veřejné prostranství či nikoliv nemá zpravidla vliv vlastnictví k dané věci, mohou nastat situace, kdy je poplatník vedle poplatku za užívání veřejného prostranství povinen plnit také platby plynoucí ze soukromoprávních vztahů, jako je například nájem. Ve zdánlivé kolizi zde tedy stojí soukromoprávní vztah (nájem) a vztah veřejnoprávní (místní poplatek za užívání veřejného prostranství). Povinnost plnit na základě soukromoprávního vztahu se vzájemně nevylučuje s povinností plnit na základě veřejnoprávního vztahu, čímž pádem pokud obec poplatníka v dané situaci neosvobodí na základě obecně závazné vyhlášky, pak musí plnit jak nájem, tak také místní poplatek zároveň.³⁰

V praxi může také nastat situace, kdy bude veřejné prostranství užíváno jeho vlastníkem, přičemž je v tomto případě stěžejní stanovit zda je užívání veřejného prostranství jeho majitelem realizováno v rámci jeho vlastnického práva či nikoliv. „*Příkladem výkonu vlastnického práva vlastníkem veřejného prostranství může být například složení uhlí, které vlastník v zásadě bezprostředně poté přemístí například do svého sklepa nebo na jiné k tomu určené místo mimo veřejné prostranství. Oproti tomu typickým příkladem, kdy by se již nejednalo o výkon vlastnického práva, je dlouhodobé umístění velkého množství uhlí na veřejném prostranství bez snahy toto přemístit na místo, které není veřejným prostranstvím a které slouží k úschově uhlí.*“³¹

Na základě zákona o místních poplatcích jsou z platební povinnosti za užívání veřejného prostranství spočívajícího ve vyhrazení trvalého parkovacího místa vyjmuty osoby, jež jsou držiteli průkazu ZTP nebo ZPT/P a jak jsem již zmínil na začátku této podkapitoly, poplatek za užívání veřejného prostranství se neodvádí ani za akce, jejichž výtěžek směřuje na charitativní a veřejně prospěšné účely.³² Obec si samozřejmě může sama v obecně závazné vyhlášce určit, které osoby nebo okruh osob, jsou od poplatku osvobozeny. Z logiky věci obce osvobozují na základě obecně závazné vyhlášky činnosti, jež sice spadají do zvláštního užívání, ale zároveň jsou konány v zájmu obce a pro její potřeby.

Například Hlavní město Praha ve své obecně závazné vyhlášce č. 5/2011, jež upravuje právě místní poplatek za užívání veřejného prostranství, osvobozuje

³⁰ Rozsudek NSS ze dne 16. 07. 2009, č. j. 9 Afs 86/2008-89

³¹ TĚŽKÝ, Václav a Michal JANTOŠ. Místní poplatek za užívání veřejného prostranství-1. část [online]. 2018 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6759113>

³² §4, zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

od poplatku za vyhrazení trvalého parkovacího místa vozidla technické správy komunikací, je-li takové místo provozováno pro stání vozidel „TAXI“, nebo také motorová vozidla při provozování knihovnických služeb.³³ Výše zmíněné tedy pouze dokládá fakt, že obce si mohou v obecně závazné vyhlášce nad rámec osvobození ze zákona upravovat téměř libovolný okruh osob, jež je od poplatku za užívání veřejného prostranství osvobozen.

Sazba poplatku se zpravidla odvíjí od velikosti plochy veřejného prostranství, jež je zabrána pro zvláštní užívání a počtem započatých dnů po dobu, kterých je tento prostor zabírán. Zákon o místních poplatcích stanovuje maximální sazbu poplatku za započatý metr čtvereční užívaného prostranství a započatý den na 10 Kč, přičemž je oprávněna tuto sazbu zvýšit až na desetinásobek, pokud se veřejné prostranství užívá za účelem umístění prodejních či reklamních zařízení, lunaparků, anebo jiných atrakcí. Obec v obecně závazné vyhlášce stanoví sazbu buďto ke všem druhům zvláštního užívání stejně, nebo ke každému druhu užívání konkrétní sazbou.

V §4 odstavce 4 je přímo upravena možnost obce pro stanovení poplatku týdenní, měsíční či roční paušální částkou. Z tohoto ustanovení plyne možnost obce zavést platbu paušální částkou bez souhlasu poplatníka, jedná se tedy o jednostranné stanovení paušální částky ze strany obce a to přímo v obecně závazné vyhlášce.

3.4 Poplatek ze vstupného

Zavedením místního poplatku ze vstupného obec sleduje jak fiskální tak regulační zájmy, přičemž fiskální zájem spočívá už tradičně v plnění obecního rozpočtu. Regulační funkce se pak může projevovat například ve zvýšené sazbě poplatku pro pořadatele akcí, jež mají v obci negativní dopady, či osvobození pro ty akce, jež jsou žádoucí a pro obec prospěšné. Poplatníkem tohoto poplatku je pak fyzická či právnická osoba, jež akci pořádá, a to bez ohledu na to zda se jedná o občana České republiky či nikoliv.

V praxi obce využívají k regulaci veřejně přístupných podniků spíše možnost vydat obecně závaznou vyhlášku na základě §10 písm. b) zákona o obcích. Toto ustanovení stanoví závazné podmínky pro pořádání, průběh a

³³ *Obecně závazná vyhláška č. 5/2011 Sb. hl. m. Prahy.* In: Praha, 2011. Dostupné také z: https://www.praha.eu/file/906842/vyhlaska_5.pdf

ukončení sportovních a kulturních podniků, jež jsou přístupny veřejnosti, včetně tanečních zábav a diskoték a to v rozsahu nezbytném k zajištění veřejného pořádku. Obce užívají této možnosti z důvodu větší volnosti, jež toto ustanovení zákona o obcích při tvorbě obecně závazné vyhlášky poskytuje.³⁴

Předmětem poplatku ze vstupného je, jak již vypovídá název tohoto poplatku, právě vstupné. Pojem vstupné je v zákoně o místních poplatcích přímo definován v §6 odstavce 1 jako „peněžitá částka, kterou účastník akce zaplatí za to, že se jí může zúčastnit“³⁵ Přičemž Nejvyšší správní soud konkretizuje pojem vstupného jako předmětu poplatku tak, že vybrané vstupné je celé předmětem poplatku, a to bez ohledu na to, z jakých konkrétních složek se cena vstupenky skládá.³⁶ V praxi z toho tedy plyne, že vstupné se může skládat z několika složek, jako jsou například místenka, finanční částka za propagační předměty nebo další složky, jejichž zaplacení je podmínkou pro vstup na danou akci, a jež jsou součástí vstupenky. Což však nemá vliv na to, že celá zaplacená částka se považuje za vstupné a tedy za předmět tohoto poplatku.

Výsledná částka poplatku ze vstupného se však nevypočítává z celé zaplacené částky, nýbrž z částky snížené o daň z přidané hodnoty, je-li zahrnuta v ceně vstupného. Daň z přidané hodnoty se do ceny vstupného zahrne vždy, když bude pořadatelem akce osoba, jež je plátcem daně z přidané hodnoty jak ho vymezuje ustanovení §5 zákona č.235/2004 o dani z přidané hodnoty.

Kulturní, sportovní, prodejní nebo reklamní akce, jenž, jsou dle §6 odstavce 1 zákona o místních poplatcích zpoplatněny poplatkem ze vstupného, mohou být dále konkretizovány a podrobněji definovány v obecně závazné vyhlášce dané obce.

Sazba místního poplatku ze vstupného je určena procentuelně a činí maximálně 20% z úhrnné částky vybraného vstupného, jež se, jak jsem již zmínil výše, snižuje o daň z přidané hodnoty, je-li obsažena v ceně vstupného, přičemž v obecně závazné vyhlášce může obec určit vyšší sazby u každého konkrétního druhu pořádané akce v jiné výši. Obec může zároveň v obecně závazné vyhlášce stanovit sazbu poplatku paušální částkou pro případ, kdy se jedná o opakující se

³⁴ TĚŽKÝ, Václav a Michal JANTOŠ. Místní poplatek z ubytovací kapacity a místní poplatek ze vstupného. *Deník obce* [online]. 2018 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6757161&ht=m%EDstn%ED+poplatek+ze+vstupn%E9ho>,

³⁵ §6 odst. 1, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

³⁶ Rozsudek NSS ze dne 04. 05. 2011, č. j. 1 Afs 5/2011-86

akce. Toto stanovení paušální částky je však vázáno na dohodu s poplatníkem, přičemž bez jeho souhlasu není stanovení paušální částky přípustné. To však neznamená, že obec v daný čas uzavře s poplatníkem jakousi písemnou dohodu, na jejímž základě se stanoví výše paušální částky. Paušální částka musí být stanovena přímo v obecně závazné vyhlášce a může být vázána na konkrétní druh pořádané akce nebo stanovena na libovolný časový úsek. Obec by měla u paušální částky také stanovit podrobnosti způsobu volby určení, zda poplatník preferuje platbu paušální částkou nebo klasickou sazbou.³⁷

Místní poplatek ze vstupného se na základě zákona o místních poplatcích neplatí z akcí, jejichž výtěžek je celý odveden na charitativní nebo veřejně prospěšné účely. Na základě dikce zákona tedy musí jít na charitativní a veřejně prospěšné účely celý výtěžek, nestačí tedy, pokud pořadatel odvede pouze část výtěžku z dané akce, pak by se na něj vztahoval poplatek ze vstupného v plné výši, jak je určena v obecně závazné vyhlášce.

Další osvobození či úlevy smí pak obec na základě §14 odst. 3 písm. a) a b) stanovit přímo v obecně závazné vyhlášce. Příklad opět uvedu na obecně závazné vyhlášce Hlavního města Prahy, konkrétně na vyhlášce č. 10/2011 Sb. o místním poplatku ze vstupného, jež ve svém §7 osvobozuje od poplatku ze vstupného například všechny taneční kurzy, kurzy společenského chování či maturitní plesy. Obce, jež poplatek ze vstupného vybírají, zpravidla osvobozují od poplatku také akce, jež samy pořádají nebo spolupořádají, což je logické vzhledem k faktu, že fiskální funkce tohoto poplatku by tímto byla eliminována. Zároveň obec nesmí osvobozováním od poplatku působit diskriminačně.

3.5 Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst

Poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst byl do roku 2017 částečně omezován poplatkem za vjezd a setrváním vozidla na území národního parku jak jej upravoval §24 zákona č. 114/1992 Sb., o ochraně přírody a krajiny. Pokud totiž byl vybírán poplatek na základě tohoto ustanovení, pak nebylo možné vybírat zároveň na tomto místě místní poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem, jak jej stanovuje zákon o místních

³⁷ Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2006 Sp. Zn. 24/06

poplatečích, přičemž bylo toto pravidlo přímo stanoveno v §24 zákona o ochraně přírody a krajiny a to konkrétně v odstavci 5 tohoto paragrafu.

Tento jakýsi konflikt mezi zákonem o ochraně přírody a krajiny a zákonem o místních poplatcích ukončila novela zákona o ochraně přírody a krajiny č. 123/2017, jež kompletně zrušila §24 a s tím i oprávnění orgánu ochrany přírody vybírat za vjezd a setrvání vozidel poplatek na základě tohoto zákona.

Fiskální funkce místního poplatku za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst je spíše zanedbatelná, jelikož netvoří nijak markantní prostředek k navýšení obecního rozpočtu, zatímco regulační funkce tohoto poplatku může obci výrazně pomoci v omezování pohybu automobilů v nežádoucích místech na území obce.

Předmětem tohoto poplatku pak je samotné vydání povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst, přičemž motorovým vozidlem se rozumí na základě §2 písmena g) zákona č. 361/2000 Sb., o provozu na pozemních komunikacích a o změnách některých zákonů, nekolejové vozidlo poháněné vlastní pohonnou jednotkou a trolejbus. Do částí měst a vybraných míst, za vjezd do nichž se poplatek vybírá, je vjezd zakázán příslušnou dopravní značkou, přičemž touto značkou se z logiky věci rozumí, na základě zákona o provozu na pozemních komunikacích, značka „zákaz vjezdu všech motorových vozidel“ s dodatkovou tabulí umožňující získání povolení k vjezdu za poplatek.

Samotný název poplatku může působit zmatečně, jelikož stanovuje možnost vybírat tento poplatek za vjezd do „částí měst“, což evokuje dojem, že lze tento poplatek vybírat pouze v obcích, jež jsou městy, čemuž tak samozřejmě není, jelikož z dikce Ústavy české republiky vychází rovnoprávné postavení všech obcí, na základě kterého lze tento poplatek tedy zavést ve všech obcích, nejen ve městech.³⁸

Pojem „vybrané místo“ pak definoval Ústavní soud ve svém nálezu jako „ucelenější, zpravidla osídlenou lokalitu, kterou s vnějším světem (okolím) komunikace jako dopravní cesta spojuje“³⁹ Vybraná místa, jež poplatku za povolení vjezdu motorových vozidel podléhají, pak musí obec určit v obecně závazné vyhlášce, a to na základě §14 odstavce 4 zákona o místních poplatcích,

³⁸ BŘEŇ, Jan. Místní poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst. *Deník obce* [online]. 2014 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6645637&ht=poplatek+za+povolen%ED+k+vjezdu>

³⁹ Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 11. 07. 2001, Sp. Zn. 23/2000

z kterého vyplývá, že se v tomto případě jedná o obligatorní náležitost obecně závazné vyhlášky, pokud obec takový poplatek za jezd do „vybraných míst“ vybírá.

Subjektem poplatku, tedy poplatníkem je na základě zákona o místních poplatcích fyzická nebo právnická osoba, které bylo výše zmíněné povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst vydáno.⁴⁰ Osvobození od místního poplatku za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem pak stanovuje přímo zákon o místních poplatcích v §10 odstavce 1 pro osoby přihlášené, vlastníci nemovitosti ve vybraném místě a osoby jim blízké, manželé těchto osob a jejich děti, přičemž osobu blízkou definuje občanský zákoník v §22 jako „*Osoba blízká je příbuzný v řadě přímé, sourozenec a manžel nebo partner podle jiného zákona upravujícího registrované partnerství...Má se za to, že osobami blízkými jsou i osoby sešvagřené nebo osoby, které spolu trvale žijí.*“⁴¹ Dále jsou pak osvobozeny osoby, ať už fyzické či právnické, které užívají činnost k podnikání, přičemž se nemusí jednat o sídlo firmy, nebo k veřejně prospěšné činnosti. Osvobozeny jsou, jak je u místních poplatků velmi časté, také osoby, jež jsou držiteli průkazu ZTP nebo ZTP/P a jejich průvodci.⁴² Tento výčet osob, jak jej stanovuje zákon o místních poplatcích, není uzavřený, jelikož obec v obecně závazné vyhlášce může okruh osob, jež jsou osvobozeny od poplatku za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem dále rozšířit, nelze však tento výčet zužovat a stanovit tím například platební povinnost k tomuto poplatku osobě, jež je držitele průkazu ZTP nebo ZTP/P.

Ustanovení zákona o místních poplatcích, jež stanovuje maximální výši sazby poplatku za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem, prošlo v nedávné době výraznou změnou, jelikož novela zákona o místních poplatcích č. 170/2017 zvýšila tuto hranici z 20 Kč za den na desetinásobek, tedy 200 Kč. Změnou je také fakt, že zákon o místních poplatcích před přijetím výše zmíněné novely stanovoval tuto sazbu „za den“, přičemž po přijetí novely se tato formulace změnila a v současné podobě je poplatek stanoveno vybírat „za každý započatý den“. Zákon opět připouští možnost stanovení poplatku paušální částkou, přičemž tato možnost musí být v obecně závazné vyhlášce přímo stanovena. Z dikce

⁴⁰ §10 odst. 1, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁴¹ §22, Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁴² §10 odst. 1, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

zákonu vyplývá, že se jedná o stanovení paušální částky podmíněnou souhlasem poplatníka, jelikož zákon uvádí tuto možnost „*po dohodě s poplatníkem*“.⁴³

3.6 Poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace

Místní poplatek za zhodnocení stavebního pozemku s možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace byl do zákona o místních poplatcích vložen v souvislosti s novelou zákona o místních poplatcích provedenou zákonem č. 274/2001 Sb., o vodovodech a kanalizacích s účinností od 1. 1. 2002. Dalšími mírnými změnami prošlo ustanovení §10c na základě novel č. 170/2017 a 278/2019 (jež kromě kolaudačního rozhodnutí zmiňuje též kolaudační souhlas).

Ze zákonné úpravy místního poplatku za zhodnocení stavebního pozemku je zřejmé, že tento poplatek zcela postrádá regulační funkci, jelikož obec se na jeho základě nesnaží omezit žádnou určitou nežádoucí činnost. Funkce tohoto poplatku je tedy čistě fiskálního charakteru a slouží tedy především k zajištění rozpočtových příjmů obce a nákladů, jenž se váží k budování a modernizování infrastruktury, konkrétně tedy k výstavbě vodovodů a kanalizací.⁴⁴

Abych mohl dále rozebírat tento místní poplatek, definuji nejdřív jednotlivé pojmy, jež se k němu váží. Nejprve je třeba definovat pojem „stavební pozemek“, jehož vymezení nalezneme v ustanovení §2 odst. 1 písm. b), kde je definován jako „*pozemek, jeho část nebo soubor pozemků, vymezený a určený k umístění stavby územním rozhodnutím, společným povolením, kterým se stavba umísťuje a povoluje, anebo regulačním plánem.*“⁴⁵ Stavební pozemky a jejich členění jsou pak pro účely oceňování upraveny zvláštním zákonem⁴⁶, přičemž místnímu poplatku za zhodnocení stavebního pozemku podléhá pouze zhodnocení těch

⁴³ §10 odst. 3, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁴⁴ KADEČKA, Stanislav. *Zákon o místních poplatcích a předpisy související: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-918-1. str. 99

⁴⁵ §2 odst. 1 písm. b), Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)

⁴⁶ Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a změně některých zákonů

pozemků, které byly v okamžiku vzniku možnosti připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace, respektive v okamžiku kdy byl příslušný vodovod nebo kanalizace zkolaudován, pozemky stavebními podle výše zmíněných právních předpisů. Vodovody a kanalizace jsou přesně definovány v §2 odstavce 1, respektive 2 zákona č. 274/2001 o vodovodech a kanalizacích pro veřejnou potřebu a o změně některých zákonů.

Předmětem poplatku je tedy zvýšená hodnota stavebního pozemku. K takovému zvýšení hodnoty dojde v okamžiku, kdy vznikne možnost připojení daného pozemku k vodovodu nebo kanalizaci, jež vybuodovala obec, přičemž momentem vybudování se rozumí vydání kolaudačního rozhodnutí stavebním úřadem, které nabylo právní moci, či vydání kolaudačního souhlasu, jakožto dokladu o povoleném účelu užívání stavby.⁴⁷ Výše je také zmíněn fakt, že stavebníkem vodovodu nebo kanalizace musí být obec, aby se mohlo jednat o předmět poplatku za zhodnocení stavebního pozemku, přičemž na základě §2 odst. 2 písm. c) stavebního zákona nemusí pojem stavebník znamenat přímo osoba, jež stavbu provádí, ale i osoba, která pro sebe žádá vydání stavebního povolení, či ohlašuje provedení stavby, terénní úpravy nebo zařízení, jakož i její nástupce, a co je důležité, také investor a objednatel stavby, což je v tomto případě právě obec.

Na základě zákona o místních poplatcích, platí místní poplatek za zhodnocení stavebního pozemku vlastník tohoto pozemku, jež je právnickou či fyzickou osobou zapsanou v katastru nemovitostí, přičemž mu poplatková povinnost nevzniká až při připojení vodovodu nebo kanalizace k danému pozemku, zhodnocení pozemku a s ním i poplatková povinnost totiž vzniká, již skutečností, že obec vytvořila vhodné podmínky k připojení na danou kanalizaci či vodovod.

Existuje-li zde více subjektů, jež mají k pozemku vlastnické právo, jsou tyto osoby povinny platit místní poplatek společně a nerozdílně, přičemž zde platí zásada solidárnosti. Na toto pravidlo pak reaguje ustanovení §30 odst. 1 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, jež těmto osobám stanovuje povinnost zvolit si

⁴⁷ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

společného zmocněnce. Neučiní-li tak ani po výzvě správce daně, zvolí jim tohoto společného zástupce správce daně sám.⁴⁸

Na základě ustanovení §10c odst. 3 zákona o místních poplatcích, nesmí sazba poplatku za zhodnocení stavebního pozemku přesáhnout rozdíl ceny tohoto stavebního pozemku, u něhož není možnost připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace, jež vybudovala obec a ceny stavebního pozemku, jež tuto možnost připojení má, přičemž výše sazby se stanovuje na základě obecně závazné vyhlášky vydané obcí, konkrétně za 1m². Co se týče ceny stavebního pozemku, zákon o místních poplatcích odkazuje pro účely ocenění pozemku na zvláštní právní předpis, s tím, že cena pozemku se podle tohoto zvláštního předpisu stanoví v kalendářním roce, ve kterém nabylo právní moci kolaudační rozhodnutí, nebo nabylo právních účinků kolaudační souhlas, pro stavbu vodovodu nebo kanalizace, jež vybudovala obec. Výše zmíněným zvláštním právním předpisem se v tomto případě rozumí oceňovací vyhláška, již se provádí některá ustanovení zákona č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku. Oceňování stavebního pozemku na základě oceňovací vyhlášky, by měl dle metodického doporučení ministerstva vnitra ČR, provádět znalec znaleckým posudkem, aby bylo zjištěno, o kolik se cena pozemku zvýšila, a zda se vůbec zvýšila.⁴⁹

U místního poplatku za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace, zákon přímo neuvádí okruh osob, jež jsou od tohoto poplatku osvobozeny, osvobození od poplatku může tedy nastat pouze na základě §14 odst. 3 zákona o místních poplatcích, jež opravňuje obec k určení vlastního okruhu osob, které budou od poplatku osvobozeny. V praxi obce často v obecně závazných vyhláškách osvobozují samy sebe a jimi zřízené organizace, což je logické vzhledem k čistě fiskální funkci tohoto poplatku, jež by postrádala smysl, kdyby obec platila tento poplatek „do vlastní kapsy“, tedy by nedocházelo k plnění rozpočtových příjmů.

⁴⁸ BŘEŇ, J., Místní poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace, *Deník obce*, Dostupné na: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6663189>

⁴⁹ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

3.7 Poplatky za komunální odpad

Odpadová legislativa prošla v posledních letech zásadní proměnou, konkrétně se jednalo o přijetí nového zákona o odpadech č.541/2020 Sb. a novelou zákona o místních poplatcích s účinností od 1. 1. 2021. Na základě těchto dvou zásadních změn se zcela mění systém vybírání poplatků za odpady. Důležité je zmínit fakt, že i přes přijetí nového zákona o odpadech s účinností od 1. 1. 2021, bylo možné na základě přechodných ustanovení tohoto zákona, a to konkrétně §156 odst. 3, aby obce vybíraly poplatky na základě staré právní úpravy. V praxi to znamenalo, že obce mohly nadále vybírat buďto místní poplatek za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, na základě dnes již zrušeného §10b zákona o místních poplatcích, poplatek za komunální odpad podle starého zákona o odpadech, jak jej upravoval §17a nebo úhradu poplatku na základě smlouvy s obcí, rovněž na základě starého zákona o odpadech, konkrétně pak §17a. Podle dosavadní právní úpravy tedy bylo možné vybírat poplatek za obdobné služby v oblasti odpadového hospodářství na základě dvou různých právních předpisů. Poplatek za komunální odpad podle §17a zákona o odpadech nebylo možné stanovit současně s poplatkem podle zákona o místních poplatcích, stejně tak nebylo možné zároveň stanovit vybírání úhrady podle §17 zákona o odpadech a poplatku za komunální odpad podle §17a ani poplatku podle §10b zákona o místních poplatcích.

Zmatečným pak byl fakt, že jednotlivě upravené druhy těchto poplatků vykazovaly značné rozdíly. Poplatek za komunální odpad podle starého zákona o odpadech na rozdíl od poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle zákona o místních poplatcích nerozlišoval, zda je fyzická osoba v obci přihlášená k pobytu, poplatková povinnost tedy vycházela pouze z předpokladu, že k placení místního poplatku je povinna každá osoba, při jejíž činnosti odpad na území dané obce vzniká a je tedy poplatníkem tohoto poplatku. Plátcem byl vlastník dané nemovitosti, kde odpad vzniká.⁵⁰

⁵⁰ AUER, Tomáš. Poplatky za odpady od roku 2021 - zjednodušení nebo komplikace?. *Epravo.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/poplatky-za-odpady-od-roku-2021-zjednoduseni-nebo-komplikace-112556.html#_ftn4

S účinností od 1. 1. 2021 tedy došlo ke zjednodušení právní úpravy poplatků za odpady, jelikož odpady, jež mohou obce vybírat, nyní upravuje zákon o místních poplatcích. V souvislosti se zavedením obou poplatků, jež mohou obce vybírat do zákona o místních poplatcích, dochází ke zrušení poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů v tomto zákoně. Jak jsem již zmínil výše, obce mohly až do konce roku 2021 vybírat poplatky za komunální odpad podle dosavadních pravidel, přičemž do 31. 12. 2021 pozbyly platnosti všechny obecně závazné vyhlášky, jež tyto poplatky upravovaly, tudíž obce musely do 1. 1. 2022 přijmout nové obecně závazné vyhlášky, jež jsou v souladu s novelizovanou právní úpravou. Na základě této novelizace jsou tedy nyní obce oprávněny vybírat buďto poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, nebo poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, nikoliv však oba poplatky najednou.

Zmínil bych také funkci místních poplatků za komunální odpad, jež může být jak fiskálního tak regulačního charakteru. Dle mého názoru je fiskální funkce v tomto případě stěžejní, jelikož na základě vybírání tohoto poplatku získávají obce příspěvek do svého rozpočtu, který je zatěžován systémem odpadového hospodářství, jež může být pro obce značnou finanční zátěží, přičemž tento poplatek by měl právě tuto finanční zátěž vyrovnávat. U poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, pak můžeme spatřovat také značnou regulační, respektive stimulační funkci, a to konkrétně na základě faktu, že tento poplatek funguje na základě „kolik vyprodukuji, tolik zaplatím“, čímž jsou poplatníci motivováni k co nejmenšímu množství vyprodukovaného odpadu. Regulační funkci naopak zcela postrádá poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, jehož výše se neodvíjí od skutečné produkce komunálního odpadu, má tedy jakýsi paušální charakter.

3.7.1 Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství

Poplatek za obecní systém odpadového hospodářství je jakousi alternativou zrušeného poplatku za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, přičemž však tento poplatek doznal různých změn, jako například ve výši poplatku, či důvodech osvobození od poplatku.

Předmětem tohoto místního poplatku pak je na základě §10f zákona o místních poplatcích „jednotlivá možnost využívat obecní systém odpadového

hospodářství, která je dána, přihlášením v této obci, vlastnictvím jednotlivé nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba, a která se nachází na území této obce“⁵¹ Z dikce zákona tedy plyne, že poplatková povinnost vzniká poplatníkovi samotnou možností využívat obecní systém odpadového hospodářství a to na základě splnění jedné z výše uvedených podmínek.

Samotný subjekt poplatku můžeme pak dle zákona o místních poplatcích rozlišit na dvě jednotlivé skupiny. Na základě ustanovení §10f zákona o místních poplatcích je poplatníkem fyzická osoba přihlášená v obci, přičemž pojem přihlášení fyzické osoby vymezuje ustanovení §16c zákona o místních poplatcích, jež tento pojem definuje jako přihlášení k trvalému pobytu podle zákona o evidenci obyvatel, nebo v případě cizinců pak ohlášení místa pobytu podle zákona o pobytu cizinců na území ČR, zákona o azylu nebo zákona o dočasné ochraně cizinců, a to za splnění dalších podmínek stanovených v §16c zákona o místních poplatcích. Druhou skupinou jsou pak vlastníci nemovitých věcí zahrnující byt, rodinný dům, nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, ve které není přihlášena žádná fyzická osoba a která je umístěna na území obce.⁵² Toto ustanovení pak nevymezuje vlastníka jako fyzickou osobu, z dikce zákona tedy plyne, že se může jednat jak o fyzickou tak o právnickou osobu, případně i subjekt bez právní osobnosti, na nějž lze uplatnit právní fikci vlastnictví.

Co se výše poplatku týče, je obec, jež zavede místní poplatek za obecní systém odpadového hospodářství, limitována pouze ustanovením §10h odst. 1 zákona o místních poplatcích, jež stanovuje maximální výši tohoto poplatku na 1200 Kč, z čehož plyne možnost obce stanovit si sazbu poplatku v jakékoliv výši, jež nepřesahuje výše stanovené maximum, a to přímo v obecně závazné vyhlášce na základě ustanovení §14 odst. 2 písm. a) zákona o místních poplatcích. Zákon zde tedy nerozlišuje výši sazby v klasickou a paušální, obcím tedy postačí v obecně závazné vyhlášce stanovit sazbu dle vlastního uvážení, jež je pevná. Z ustanovení §10o odst. 1 zákona o místních poplatcích plyne, že poplatkovým obdobím je jeden kalendářní rok, přičemž zákon vzpomíná také na případné změny, jež mohou nastat během poplatkového období, a to konkrétně na situaci, kdy poplatková povinnost vzniká na základě přihlášení fyzické osoby a tato osoba

⁵¹ §10f, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁵² §16c, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

není na konci dílčího období v obci přihlášena či je tato osoba od poplatku osvobozena. Zákon pak udává povinnost snížit výši poplatku o jednu dvanáctinu za každé takové dílčí období, přičemž dílčím obdobím se na základě §10o odst. 2 zákona o místních poplatcích rozumí kalendářní měsíc. Vzniká-li poplatková povinnost na základě vlastnictví jednotlivé nemovité věci zahrnující byt, rodinný dům nebo stavbu pro rodinnou rekreaci umístěnou na území obce, snižuje se výše poplatku o jednu dvanáctinu za každé dílčí období, na jehož konci je v této nemovitosti přihlášena alespoň jedna osoba, poplatník tuto nemovitou věc vlastní, nebo je stejně jako v případě uvedeném výše od poplatku osvobozen.⁵³

Tím se dostávám k osvobození od poplatku za obecní systém odpadového hospodářství, jež stanovuje osvobození pouze pro osoby, jimž vznikla poplatková povinnost na základě přihlášení v obci, nikoliv na základě vlastnictví nemovité věci na území obce. Dle ustanovení §10g zákona o místních poplatcích je tedy od poplatku osvobozena osoba, jíž vznikla poplatková povinnost na základě přihlášení, jak jej definuje §16c zákona o místních poplatcích, a která je: *„poplatníkem poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci v jiné obci a má v této jiné obci bydliště, umístěna do dětského domova pro děti do 3 let věku, školského zařízení pro výkon ústavní nebo ochranné výchovy nebo školského zařízení pro preventivně výchovnou péči na základě rozhodnutí soudu nebo smlouvy, umístěna do zařízení pro děti vyžadující okamžitou pomoc na základě rozhodnutí soudu, na žádost obecního úřadu obce s rozšířenou působností, zákonného zástupce dítěte nebo nezletilého, umístěna v domově pro osoby se zdravotním postižením, domově pro seniory, domově se zvláštním režimem nebo v chráněném bydlení, nebo na základě zákona omezena na osobní svobodě s výjimkou osoby vykonávající trest domácího vězení.“*⁵⁴

Kromě výše zmíněného zákonného osvobození, mohou obce také nad zákonný rámec stanovit další osvobození od poplatku obecně závaznou vyhláškou, a to na základě §14 odst. 3 písm. a). Osvobození, jež je stanoveno přímo zákonem, však obec v obecně závazné vyhlášce nemůže zúžit ani zcela vyloučit. Kromě osvobození od poplatku může obec v obecně závazné vyhlášce stanovit na základě ustanovení §14 odst. 3 písm. b) zákona o místních poplatcích

⁵³ §10h, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁵⁴ §16c, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

také úlevy od poplatku za obecní systém odpadového hospodářství, jež se projevují formou snížení výše poplatku.

Zákon o místních poplatcích, konkrétně ustanovení §16a rovněž umožňuje úplné nebo částečné prominutí poplatku za obecní systém odpadového hospodářství nebo jeho příslušenství, přičemž podmínkou pro prominutí je fakt, že tímto prominutím dojde k odstranění tvrdosti právního předpisu, lze-li to s přihlédnutím k okolnostem daného případu ospravedlnit. Vzhledem k existenci institutu osvobození od poplatku, by měl být institut prominutí poplatku užíván pouze výjimečně v případech, kdy na poplatníka například nedopadá žádný z důvodů pro osvobození od poplatku a poplatková povinnost, jež pro poplatníka plyne, by tedy byla zjevně nesprávná. Prominutí poplatku nečiní obec z moci úřední, pouze však na žádost poplatníka.⁵⁵

3.7.2 Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci

Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci představuje princip „zaplat, kolik vyhodíš“, skrývá v sobě tedy značnou regulační a stimulační funkci, spočívající v motivaci poplatníka k tomu, aby vyprodukoval co nejméně odpadu, jelikož čím méně vyprodukuje, tím méně také zaplatí.

V návaznosti na předešlý odstavec tento poplatek rozlišuje dva, respektive tři dílčí základy poplatku, z nich jeden si musí obec na základě §14 odst. 5 zákona o místních poplatcích zvolit. Obec může tedy základ poplatku stanovit podle množství vyprodukovaného odpadu, přičemž v obecně závazné vyhlášce stanoví, zda zvolí hmotnostní (kg), či objemový (litr) dílčí základ poplatku. Druhou možností je pak stanovení dílčího základu poplatku podle kapacity soustředovacích prostředků pro nemovitou věc na odpad za dílčí období v litrech připadající na poplatníka. Lehce obočím od základu poplatku abych mohl vymezit osobu poplatníka tohoto poplatku, přičemž porozumění tohoto pojmu bude v následujících odstavcích stěžejní pro úplné pochopení dané problematiky. Poplatníkem se tedy u místního poplatku za odkládání komunálního odpadu rozumí, buďto fyzická osoba mající v dané nemovitosti bydliště, či vlastník

⁵⁵ *Metodická pomůcka k novele zákona o místních poplatcích* [online]. In: KRAJSKÝ ÚŘAD ZLÍNSKÉHO KRAJE ODBOR PRÁVNÍ A KRAJSKÝ ŽIVNOSTENSKÝ ÚŘAD ODDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ A PŘESTUPKŮ. 2015 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/docs/clanky/dokumenty/10891/metodika-k-novele-zakona-o-mistnich-poplatcich.pdf>.

nemovitosti, nemá-li v této nemovitosti bydliště žádná fyzická osoba. Nemovitostí se v kontextu poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci rozumí na základě předmětu tohoto poplatku nemovitost zahrnující byt, rodinný dům, nebo stavbu pro rodinnou rekreaci, přičemž tato nemovitost se musí nacházet na území obce, jež daný poplatek vybírá. Bydlištěm fyzické osoby se pak na základě §80 občanského zákoníku rozumí místo, kde se trvale zdržuje s úmyslem tam žít, s výhradou změny okolností trvale, nebo pokud bydliště nemá, považuje se za něj místo, kde člověk žije, nelze-li pak takové místo zjistit, považuje se za jeho bydliště místo, kde má majetek, popřípadě místo, kde měl bydliště naposledy. Důležité je také zmínit poplatníka z titulu vlastnictví věci, v níž nemá žádná fyzická osoba bydliště, přičemž jsem tento pojem zmínil již v předešlé kapitole ve vztahu k dikci zákona, jež nestanovuje vlastníka jako fyzickou osobu, může se tedy jednat o osobu právnickou, fyzickou či subjekt bez právní osobnosti, na nějž lze uplatnit právní fikci vlastnictví.

Poplatek založený na množství vyprodukovaného odpadu je dle mého názoru sice dobrým krokem k regulaci odpadu, jež poplatník vyprodukuje, zároveň se však, obzvláště u poplatku odvozeného od hmotnosti odpadu, jedná o technicky nejnáročnější způsob, jelikož ne každá obec disponuje technickými prostředky, jež umožňují zvážení každé soustředovací nádoby před jejím vyprázdněním. Takto založený poplatek je tedy jistě krokem dobrým směrem, co se životního prostředí týče, dle mého názoru však není zatím plně využitelný vzhledem k omezené technické vybavenosti. Lepší alternativou je z mého pohledu pak základ poplatku z objednané kapacity soustředovacích prostředků, jež vychází z objednané kapacity soustředovacích prostředků na dané období, tedy z množství odpadu, jež bude v daném období odloženo, a jehož svoz bude třeba zajistit. Dílčí základ, jenž se stanovuje na měsíční bázi, se určuje na základě počtu fyzických osob, které měly během dílčího období v nemovitosti bydliště, přičemž se hmotnost, objem či kapacita soustředovacích prostředků rozdělí mezi ně. Nemá-li v dané nemovité věci bydliště žádná fyzická osoba, poplatníkem tohoto poplatku je pak vlastník dané nemovitosti a to za celou hmotnost, objem či objednanou kapacitu soustředovacích prostředků. Obec si může v obecně závazné vyhlášce na základě §14 odst. 5 zákona o místních poplatcích fakultativně stanovit minimální základ dílčího poplatku, jenž však musí být v mezích ustanovení §10k odst. 4 zákona o místních poplatcích, a to tak, že je-li základem hmotnost odpadu, nesmí dílčí základ činit více než 10 kg, v případě že je základem objem odpadu

nebo kapacita soustředovacích prostředků nesmí dílčí základ přesahovat 60 litrů a to vždy za kalendářní měsíc.

Na základě §14 odst. 2 písm. a) stanovuje obec sazbu poplatku v obecně závazné vyhlášce, přičemž v případě poplatku za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci je maximální výše této sazby určena na základě §10l zákona o místních poplatcích, a to v případě je-li základem hmotnost odpadu, tak maximálně na 6 Kč za kilogram, v případě kdy je základem objem či kapacita soustředovacích prostředků je maximální výše sazby 1 Kč za litr.⁵⁶ Tato čísla jsou tedy pouze zákonným limitem, jenž obce nesmí přesáhnout, do této výše však mohou obce na základě obecně závazné vyhlášky stanovit sazbu poplatku zcela libovolně, dle svého uvážení.

Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci je od poplatníka vybírán a následně odváděn prostřednictvím plátce poplatku, jímž je na základě §10n odst. 1 zákona o místních poplatcích společenství vlastníků jednotek, pokud pro dům vzniklo, v ostatních případech, kdy společenství vlastníků neexistuje, je plátcem poplatku vlastník nemovité věci. V praxi pak často nastává situace, kdy je osoba poplatníka a plátce jedna a tatáž osoba, v takových případech osoba plátce a poplatníka splývá.⁵⁷

Poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci nezná na rozdíl od poplatku za obecní systém odpadového hospodářství žádné zákonné osvobození od tohoto poplatku. Tento fakt, je z mého pohledu zcela logický, jelikož, jak jsem již zmínil v úvodu této kapitoly, tento poplatek vychází ze systému „zaplat', kolik vyhodíš“, poplatek se tedy odvíjí od reálného množství odpadu, jež poplatník vyprodukuje, ve vztahu k tomuto faktu se tedy osvobození od poplatku jeví jako zcela nekompatibilní s účelem tohoto poplatku. Absence zákonného osvobození však nebrání obcím, aby jednaly na základě §14 odst. 3 písm. a) zákona o místních poplatcích a samy si v obecně závazné vyhlášce stanovily, které osoby budou od tohoto poplatku osvobozeny. Z praxe a mnou prostudovaných obecně závazných vyhlášek je však zřejmé, že obce v konkrétních

⁵⁶ §10l, Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁵⁷ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

obecně závazných vyhláškách týkajících se místního poplatku za odkládání odpadu z nemovité věci zpravidla nestanovují možnost osvobození od poplatku, jelikož by to bylo, jak jsem již výše zmínil, v rozporu s účelem takto zavedeného poplatku.

4 Správa místních poplatků

Na úvod této kapitoly je jistě důležité zmínit, že správu místních poplatků vykonávají obce v rámci přenesené působnosti a to na základě §15 odst. 2 zákona o místních poplatcích, zatímco jejich zavedení vykonávají v působnosti samostatné. Správa místních poplatků se obecně řídí ustanoveními daňového řádu, ten však ve svém §4 stanovuje, že se daňový řád použije pouze tehdy, neupravuje-li správu daní jiný zákon odlišně. Jedná se tedy o vztah „*lex specialis derogat lege generali*“, přičemž *lex generalis* rozumíme daňový řád, který má vůči *lex specialis*, tedy v našem případě zákonu o místních poplatcích, subsidiární povahu. Zákon o místních poplatcích však upravuje správu místních poplatků jen velice okrajově, a to konkrétně v §11, 12, 14a, 16a a 16b. Tato ustanovení zákona o místních poplatcích tedy na základě výše zmíněného působí vůči ustanovením daňového řádu jako speciální úprava a mají tedy přednost.

Co se samotné správy daně, respektive správy místního poplatku týče, je jím dle ustanovení §1 odst. 2 zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád, „*postup, jehož cílem je správné zjištění a stanovení daní a zabezpečení jejich úhrady.*“⁵⁸ Na základě této definice můžeme tedy vyvodit pravomoc správce místního poplatku, jímž je obecní úřad, aby činil opatření směřující ke správnému stanovení poplatkových povinností, stanovení platební povinnosti, jež z poplatku vychází, pomocí platebního výměru a zajištění jejich následného splnění ze strany poplatkových subjektů.⁵⁹

⁵⁸ §1 odst. 2, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁵⁹ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků I. *Deník obce* [online]. 2014, 1 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6679546&ht=spr%E1va+m%EDstn%EDch+poplatk%F9>

4.1 Základní zásady správy místních poplatků

Se správou místních poplatků a s poplatkovým řízením se pojí jednotlivé zásady, jež jsou totožné se zásadami pro správu daní, a které jsou zároveň upraveny v §5-9 daňového řádu. Tyto zásady slouží jako jakási obecně závazná pravidla, uplatňující se při správě místních poplatků, respektive daní.

Tyto zásady upravují, jak chování správce poplatku, jímž je v případě místních poplatků obecní úřad, tak také poplatkových subjektů a třetích osob, jež se poplatkového řízení účastní. První zásadu, jež zmíním, představuje zásada zákonnosti, která v sobě skrývá vázanost činnosti správce místních poplatků právními předpisy ČR, a to zákonnými i podzákonnými, mezi něž se řadí například nařízení vlády či obecních a krajských rad v přenesené působnosti, nebo vyhlášky ministerstev a samozřejmě také obecně závazné vyhlášky, jež vydávají zastupitelstva obcí a krajů v samostatné působnosti. Nelze opomenout ani vázanost mezinárodními smlouvami, jež jsou neodmyslitelnou součástí našeho právního řádu.⁶⁰ V praxi se tato zásada váže k zásadě legální licence, podle níž správce místního poplatku smí činit pouze to, co mu zákon vysloveně dovolí a k čemu jsou splněny zákonné předpoklady, jsou-li tyto předpoklady splněny, pak daný úkon správce místního poplatku musí vykonat, nejsou-li tyto podmínky splněny, pak tento úkon vykonat nesmí. Jelikož jsem výše zmínil, že tyto zásady platí současně i pro subjekty poplatkového řízení, je tedy k věci zmínit, že subjekty poplatkového řízení mají na rozdíl od správce poplatku v rámci zásady legální licence možnost volby, zda budou jednat zákonem předvídaným způsobem, či nikoliv. Neméně důležitou zásadou je zásada zákazu libovůle, jež se promítá v rámci zákazu zneužití pravomoci, přičemž správce poplatku může uplatňovat svou pravomoc pouze k účelu, pro který mu byla pravomoc zákonem svěřena. K zásadě zákazu libovůle se dále váže zákaz zneužití vlastního uvážení ze strany správce poplatku, je-li tedy zákonem pevně stanoveno jisté měřítko či kritérium, nesmí správce poplatku jednat na základě vlastního uvážení.

Na základě zásady proporcionality má správce místních poplatků povinnost při své správě užívat pouze takové prostředky, jež co nejméně zatěžují zúčastněné osoby, a zároveň jimi je možné dosáhnout sledovaného cíle správy,

⁶⁰ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků I. *Deník obce* [online]. 2014, 1 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6679546&ht=spr%Ed1va+m%EDstn%EDch+poplatk%F9>

přičemž jsou šetřeny právem chráněné zájmy zúčastněných osob, tedy poplatkových subjektů a třetích osob.⁶¹ V souvislosti se správou místních poplatků je také třeba zmínit zásadu procesní rovnosti, jež je v daňovém řádu formulována tak, že „osoby zúčastněné na správě daní mají rovná procesní práva a povinnosti“⁶² Přičemž tato zásada vychází již z Listiny základních práv a svobod a to konkrétně z článku 37 odst. 3. Další zásadou je zásada součinnosti, která vyjadřuje povinnost osob zúčastněných na správě místních poplatků vzájemně spolupracovat se správcem místních poplatků. Poučovací zásada pak dle daňového řádu ukládá povinnost správci poplatku, aby poskytoval osobám zúčastněným na správě místních poplatků dostatečné poučení o jejich právech a povinnostech, stanoví-li tak přímo zákonem, nebo je-li to vzhledem k povaze daného úkonu potřebné.⁶³ Podle zásady slušnosti a vstřícnosti by měl správce poplatku, respektive úřední osoby, vycházet zúčastněným osobám vstřícně a zároveň by se tyto úřední osoby měly vyvarovat nezdvořilému chování a jednat se zúčastněnými osobami s respektem. Tato zásada je dle mého názoru jakýmsi apelem na správce poplatku, respektive úřední osoby k tomu, aby z úředního styku nevyzrála zcela lidskost a s tím spojený respekt k zúčastněné osobě, což by mohlo dále způsobovat nedůvěru zúčastněných osob ve správce poplatku. Časovou a ekonomickou náročnost pak redukuje zásada rychlosti a hospodárnosti, přičemž zásada rychlosti ukládá správci poplatku povinnost jednat bez zbytečných průtahů a pokud je to možné, nečinit úřední úkony až poslední den lhůty. Výše zmíněnou ekonomickou náročnost správy místních poplatků pak redukuje zásada hospodárnosti, dle které by měl správce místního poplatku činit úkony tak, aby jemu ani zúčastněným osobám nevznikaly zbytečné náklady. Na základě ustanovení §8 odst. 1 daňového řádu, hodnotí správce daně důkazy dle své úvahy a to nejdříve každý důkaz zvlášť a následně ve vzájemné souvislosti všechny důkazy dohromady, toto ustanovení je tedy vyjádřením zásady volného hodnocení důkazů. Již výše jsem zmínil, že některé zásady mohou přispívat ke zvyšování důvěry ve správce místního poplatku, přičemž následující zásada, jíž je zásada legitimního očekávání, plní dle mého názoru právě takovou funkci, jelikož na

⁶¹ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků I. *Deník obce* [online]. 2014, 1 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z:

<https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6679546&ht=spr%Elva+m%EDstn%EDch+poplatk%F9>

⁶² §6 odst. 1, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁶³ §6 odst. 3, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

jejím základě by měl správce poplatku rozhodovat skutkově shodné či alespoň podobné případy bez značných rozdílů, pokud by tak nečinil, mohla by ze strany zúčastněných osob vznikat právě taková nedůvěra. Ze zásady materiální pravdy plyne pro správce místního poplatku povinnost vycházet ze skutečného obsahu právního jednání, či z jiné skutečnosti, jež je rozhodná pro správu místních poplatků. V praxi tato zásada znamená, že správce poplatku vychází ze skutečného obsahu právního jednání zúčastněné osoby, nikoliv jeho formálního označení, proto se této zásadě také jinak říká „zásada neformálnosti“.⁶⁴ Poplatkové řízení je zpravidla neveřejné, z čeho také plyne další zásada, jíž je zásada neveřejnosti a zachování mlčenlivosti, které dohromady zajišťují, aby informace spojené s poplatkovým řízením nebyly zneužity jinými osobami.⁶⁵ Z daňového zákona také vyplývá zásada oficiality a zásada vyhledávací a to konkrétně v ustanovení §9 odst. 2, jež stanovuje, že „*správce daně soustavně zjišťuje předpoklady pro vznik nebo trvání povinností osob zúčastněných na správě daní a činí nezbytné úkony, aby tyto povinnosti byly splněny.*“⁶⁶ Poslední zásadou, jež je zakotvena v §5-9 daňového řádu je zásada shromažďování údajů, jež opravňuje správce místního poplatku ke shromažďování osobních a jiných údajů, které jsou jistým způsobem potřebné pro správu místního poplatku, přičemž však musí takto shromažďovat informace pouze v rozsahu, jenž je pro dosažení cíle správy místních poplatků nezbytný.⁶⁷

⁶⁴ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

⁶⁵ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků I. *Deník obce* [online]. 2014, 1 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6679546&ht=spr%E1va+m%EDstn%EDch+poplatk%F9>

⁶⁶ §9 odst. 2, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁶⁷ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků I. *Deník obce* [online]. 2014, 1 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6679546&ht=spr%E1va+m%EDstn%EDch+poplatk%F9>

4.2 Subjekty poplatkového řízení

Daňový řád rozlišuje při správě místních poplatků dvě skupiny subjektů, jež jsou součástí vztahů vyplývajících z této správy. Na straně jedné stojí správce místního poplatku a na straně druhé poplatkový subjekt a třetí osoby, jímž se také říká osoby zúčastněné na správě poplatku.

4.2.1 Správce místního poplatku

Daňový řád vymezuje ve svém §10 správce daně (poplatku), jako orgán veřejné moci, a to v rozsahu, v jakém mu je zákonem nebo na základě zákona svěřena působnost v oblasti správy daní, v našem případě místních poplatků.⁶⁸ Tuto definici pak doplňuje přímo zákon o místních poplatcích ve svém ustanovení §15, jež udává, že správcem místního poplatku je obecní úřad a to v rámci přenesené působnosti. Z daňového řádu, konkrétně z ustanovení §11 vychází jednotlivé pravomoci správce místních poplatků, například vede jednotlivá poplatková řízení, provádí vyhledávací činnost, či zabezpečuje plnění platebních povinností. Správce místního poplatku vykonává svou činnost prostřednictvím úředních osob, v našem případě se zpravidla jedná o zaměstnance obecního úřadu, přičemž informace, kdo je v tomto případě úřední osobou, bude zúčastněné osobě sdělena na požádání správcem daně, načež samotná úřední osoba na žádost zúčastněné osoby sdělí své jméno, služební označení, případně pak zařazení do organizačního útvaru správce místního poplatku. Úřední osobou tedy je „*osoba přímo se podílející na výkonu pravomoci správce daně z pozice zaměstnance.*“⁶⁹ Přičemž správcem daně je samozřejmě v našem případě myšlen správce místního poplatku.

4.2.2 Osoby zúčastněné na správě poplatku

Jak jsem již zmínil na začátku této kapitoly, tak vedle správce poplatku vystupují při správě místních poplatků také osoby zúčastněné, jež dále dělíme na poplatkové subjekty a třetí osoby. Poplatkovými subjekty jsem se již zabýval na

⁶⁸ §10, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁶⁹ ROZEHNAL, Tomáš. *Daňový řád: praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-963-5.

začátku své práce v kapitole zahrnující poplatkové prvky. Daňový řád upravuje daňový subjekt jako osobu, kterou za takový subjekt označuje zákon, nebo kterou zákon označuje jako poplatníka či plátce daně. Poplatkový subjekt, jak ho uvádí zákon o místních poplatcích, tedy můžeme označit za daňový subjekt podle daňového řádu.

Vedle poplatkových subjektů mohou jako osoby zúčastněné na správě poplatku také třetí osoby, ty jsou odlišné od poplatkového subjektu, avšak daňový řád jim stále přiznává určitá práva a povinnosti týkající se správy místních poplatků. Třetími osobami mohou být například tlumočníci, poskytovatelé poštovních služeb, či svědci, jež definuje §96 daňového řádu.

4.3 Postupy při správě místních poplatků

Z §11 zákona o místních poplatcích plyne povinnost poplatníka k výpočtu výše místního poplatku, a to na základě sazby, jež je stanovena obecně závaznou vyhláškou, následně je povinen tento poplatek zaplatit, a to v termínu splatnosti, který taktéž upravuje konkrétní obecně závazná vyhláška. Vedle výše zmíněných povinností, je poplatník na základě §14a zákona o místních poplatcích povinen splnit ohlašovací povinnost, jíž se budu konkrétněji zabývat v následujících kapitolách.⁷⁰

Správce poplatku musí z logiky věci disponovat právními prostředky k tomu, aby mohl ověřit, zda poplatkové subjekty řádně a včas výše zmíněné povinnosti plní. Takto definované prostředky však nenalezneme v zákoně o místních poplatcích, musíme tedy vycházet z daňového řádu, jenž jako nástroje správce poplatku stanovuje vyhledávací činnost, vysvětlení, místní šetření, daňovou respektive poplatkovou kontrolu a postup k odstranění pochybností.

Na základě vyhledávací činnosti správce místního poplatku sbírá informace, které jsou důležité pro jeho vlastní rozhodování, přičemž tak činí před i během poplatkového řízení. Správce poplatku v rámci této své vyhledávací činnosti například shromažďuje a zpracovává informace nezbytné ke správě

⁷⁰ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

místního poplatku, opatřuje nezbytná vysvětlení, či provádí místní šetření.⁷¹ Opatřování vysvětlení připadá na základě §79 odst. 1 daňového řádu v úvahu pouze tehdy, není-li možné opatřit dané skutečnosti jiným úředním postupem, přičemž každý, po němž je žádáno vysvětlení je povinen jej podat správci daně. Takto podané vysvětlení pak nelze použít jako důkazní prostředek.⁷² Z této povinnosti pak existují výjimky, podání vysvětlení může být odepřeno z důvodu nebezpečí způsobení trestního stíhání sobě nebo blízké osobě, nebo pokud by podáním vysvětlení osoba porušila povinnost spojenou s utajování informací podle §2 zákona č. 412/2005 Sb., o ochraně utajovaných informací a bezpečnostní způsobilosti, nebo povinnost mlčenlivosti uloženou zákonem. Správce daně může prostřednictvím úřední osoby provádět místní šetření, jež spočívá především ve vyhledávání důkazů, či provádění ohledání zúčastněných osob. K tomuto šetření je správce místního poplatku oprávněn si přizvat osobu, jejíž přítomnost je pro místní šetření podstatná, přičemž tato osoba i osoby zúčastněné jsou povinny úřední osobě, jež provádí místní šetření poskytnout součinnost a všechny prostředky, jež jsou potřebné k účinnému provedení místního šetření.⁷³

Výše jsem zmínil, že jedním z prostředků, jimiž disponuje správce poplatku je také poplatková kontrola, jejímž předmětem jsou daňové povinnosti a tvrzení daňového subjektu, případně pak jiné okolnosti, které jsou rozhodné pro správné zjištění a stanovení poplatku. Samotná poplatková kontrola se pak provádí buďto přímo u poplatkového subjektu, nebo v místě, kde je to vzhledem k účelu dané kontroly nejvhodnější. Stejně jako je tomu u místního šetření, tak i u poplatkové kontroly jsou poplatkové subjekty povinny poskytnout správci poplatku, respektive úřední osobě součinnost a umožnit poplatkovou kontrolu, o jejímž celém průběhu sepíše správce místního poplatku zprávu, jež indikuje zjištění, ke kterým správce poplatku během kontroly došel. Pokud se pro správce poplatku vyskytnou jisté pochybnosti o tom, zda jsou písemnosti, jež předložil poplatkový subjekt správné, průkazné či úplné, nebo jsou-li informace v těchto písemnostech pravdivé, pak správce poplatku vyzve poplatkový subjekt k odstranění těchto pochybností a to zpravidla před zahájením poplatkového řízení. V této výzvě pak správce poplatku vedle vyslovených pochybností umožní

⁷¹ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků II. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6686865>

⁷² §79 odst. 1 až 3, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁷³ §80 až 82, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

poplatkovému subjektu, aby se k pochybnostem vyjádřil, vysvětlil co je nejasné a opravil či doplnil chybějící údaje a to ve lhůtě, jež správce poplatku stanoví v této výzvě, přičemž lhůta nesmí být kratší než 15 dnů.⁷⁴ Pokud však poplatkový subjekt není součinný při odstraňování pochybností, správce poplatku je oprávněn stanovit poplatek podle pomůcek, které si sám obstará, nebo je již má k dispozici, přičemž takovými pomůckami mohou být vlastní poznatky správce daně či například podaná vysvětlení.

4.4 Ohlašovací povinnost

Jak jsem již zmínil výše, poplatníci či plátcí poplatku jsou povinni místní poplatky zaplatit včas a ve správné výši. Vedle těchto povinností však má poplatkový subjekt také ohlašovací povinnost, tak jak to vyplývá z §14a zákona o místních poplatcích, přičemž ohlašovací povinnost může být ze strany obce vyloučena na základě obecně závazné vyhlášky. Ohlašovací povinnost tedy není synonymem řádného daňového tvrzení, je však jakousi alternativou registrační povinnosti jak jí upravuje §125-131 daňového řádu.

Poplatník nebo plátce je pak povinen v samotném ohlášení uvést veškeré údaje, jež jsou rozhodné pro stanovení výše poplatku, následně pak základní údaje o poplatníkovi, respektive plátcí jako je například jméno či místo pobytu, v případě právnických osob pak název, sídlo a další údaje, přičemž povinnost oznámení těchto údajů se nevztahuje na údaje, jež si správce poplatku může sám zjistit z příslušných evidencí či rejstříků, do nichž má automatizovaný přístup. Na základě ohlašovací povinnosti pak správce poplatku získává také ucelenější evidenci subjektů poplatku, z níž pak může vycházet pro efektivnější správu místních poplatků. V praxi pak logicky vznikají situace, kdy informace a údaje, jež sdělil poplatkový subjekt na základě ohlášení, stávají neaktuálními, přičemž na tuto situaci reaguje ustanovení §14a odst. 4 zákona o místních poplatcích, jež stanovuje povinnost poplatníka či plátce oznámit nastalé změny správci místního poplatku a to nejdéle do 15 dnů ode dne, kdy tato změna nastala. Obec může však v obecně závazné vyhlášce stanovit lhůtu delší. Mluvíme-li o lhůtách, je jistě také důležité zmínit, že stanovení lhůty pro podání ohlášení je obligatorní součástí obecně závazné vyhlášky, pokud však obec výslovně nevyloučí povinnost

⁷⁴ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků II. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6686865>

ohlášení podat. Za nesplnění ohlašovací povinnosti pak na základě ustanovení §247 odst. 2 a §247a daňového řádu, hrozí poplatkovému subjektu pořádková pokuta, respektive pokuta za nesplnění povinnosti nepeněžité povahy ve výši až 500 000 Kč, přičemž předpokladem k tomu, aby mohl správce poplatku jednu z těchto pokut uložit „je skutečnost, že poplatkový subjekt bez dostatečné omluvy ve lhůtě stanovené správcem poplatku nevyhoví výzvě ke splnění některé z uvedených procesních povinností.“⁷⁵ Maximální výše této pokuty se zdá být vzhledem k částkám, jež jsou předmětem místních poplatků značně nepřiměřená, dle mého názoru se však jedná o procesní povinnost, jež právě hrozbou vysoké finanční sankce zajišťuje součinnost plátců a poplatníků místních poplatků v rámci jejich správy.

4.5 Poplatkové řízení

Řízení o místních poplatcích je vedeno za účelem správného stanovení místního poplatku a následnému zajištění jeho úhrady. Při poplatkovém řízení nelze zcela vycházet z daňového řádu, jelikož se řízení o místních poplatcích od daňového řízení v určitých aspektech liší. Rozdíl spatřujeme v samotné povaze místních poplatků a také samozřejmě vycházíme ze vztahu speciálního zákona k zákonu obecnějšímu. Ustanovení zákona o místních poplatcích mají tedy přednost před úpravou daňového řádu, přičemž pro vnik poplatkového řízení je vždy nutné splnit předpoklad existence obecně závazné vyhlášky.⁷⁶

4.5.1 Placení místních poplatků

Specifikem poplatkového řízení vůči úpravě daňového řízení v daňovém řádu je pořadí v jakém nastupuje vyměřování místních poplatků a jejich placení. V případě místních poplatků lze hovořit o vyměřovacím řízení až v případě, že není poplatek řádně a včas zaplacen. Poplatník je tedy povinen si výši místního

⁷⁵ Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

⁷⁶ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků II. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6686865>

poplatku sám vypočítat na základě sazby, jež je uvedena v obecně závazné vyhlášce a následně ho řádně a včas zaplatit. Až pokud poplatník či plátce tuto svou povinnost nesplní, rozhodne správce poplatku o vyměření výše místního poplatku, přičemž tak učiní formou platebního výměru či hromadného přenosného seznamu. Výjimkou z tohoto pravidla, jež ukládá povinnost k výpočtu poplatku poplatníkovi či plátci je poplatek za odkládání komunálního odpadu z nemovité věci, pro nějž obec zvolila základ dílčího poplatku na základě hmotnosti odpadu v kilogramech či objemu odpadu v litrech. V tomto případě vyměřuje poplatníkovi či plátci výši místního poplatku přímo správce poplatku.⁷⁷

Správce poplatku taktéž disponuje sankčním opatřením v podobě zvýšení poplatku až na jeho trojnásobek, přičemž správce poplatku může k tomuto opatření sáhnout v případě, že poplatkový subjekt nezaplatil poplatek ve správné výši nebo nedodržel lhůtu pro jeho zaplacení. Samotné zvýšení poplatku, se následně stává příslušenstvím poplatku.⁷⁸

Tím se dostávám ke způsobům, jimiž může poplatkový subjekt poplatek zaplatit. Tyto způsoby vymezuje přímo daňový řád v §163 odst. 3, který stanoví možnost platit místní poplatek buďto v hotovosti, a to konkrétně příslušné úřední osobě či například složenkou, nebo formou bezhotovostního převodu z účtu poplatkového subjektu na účet správce poplatku.⁷⁹ Platební povinnost lze splnit také přeplatkem na jiném poplatku. Výčet v daňovém řádu však není konečný a uzavřený, jelikož obce jsou na základě §14 odst. 3 písm. e) oprávněny stanovit nad rámec úpravy v daňovém řádu další způsob, jímž může poplatkový subjekt místní poplatek zaplatit. Poplatkový subjekt si při placení místního poplatku zvolí jeden ze způsobů úhrady, přičemž je tato volba zcela na něm a obec nesmí ani v rámci obecně závazné vyhlášky vymežit jeden způsob platby, kterým je poplatkový subjekt povinen poplatek uhradit.

Jak jsem již zmínil výše, jednou z možností splnění platební povinnosti je přeplatek na jiném poplatku. Právě problematiku přeplatků pak upravuje §155 daňového řádu, přičemž správce poplatku je povinný vrátit poplatkovému subjektu přeplatek na poplatku, pouze však po podání žádosti ze strany poplatkového subjektu. Přeplatek se z logiky věci nevrací, je-li použit právě na

⁷⁷ §10k odst. 1 písm. a), b), zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích

⁷⁸ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků II. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6686865>

⁷⁹ §163 odst. 3, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

úhradu nedoplatku jiného poplatku. Přeplatek je podle ustanovení §155 odst. 2 daňového řádu možné vrátit, použít nebo převést pouze, přesahuje-li výše daného přeplatku v době podání žádosti alespoň 200 Kč, je-li přeplatek nižší než 200 Kč, může správce poplatku tuto výši přeplatku vrátit, použít nebo převést pouze ve výjimečných případech z důvodu zajištění zásady hospodárnosti.⁸⁰

Četnost přeplatků se logicky odvíjí od délky poplatkového období, jelikož čím je poplatkové období delší, tím se zvyšuje pravděpodobnost zániku poplatkové povinnosti během období, za nějž poplatkový subjekt již svou poplatkovou povinnost splnil. Přeplatky pak často vznikají u poplatku ze psů či poplatků za komunální odpad, u nichž je poplatkovým obdobím jeden kalendářní rok, během něhož mohou nastat situace, které mají za následek zánik poplatkové povinnosti. Uvedu-li příklad, může se u poplatku ze psa jednat například o situaci kdy je poplatek zaplacen, a pes za kterého je tento poplatek odváděn, například uhynie během poplatkového období. Z této situace tedy vznikne přeplatek na poplatku, přičemž dále se postupuje právě na základě ustanovení §154 a následující daňového řádu.

V případě, že by úhrada poplatku způsobila poplatkovému subjektu vážnou újmu, nebo by například byla ohrožena výživa daného subjektu nebo osob na něj odkázaných, případně by nastala jiná ze situací uvedených v §156 odst. 1, může tento daňový subjekt požádat správce poplatku o posečkání úhrady či její rozložení do několika splátek, případně může správce poplatku o tomto rozhodnout z úřední moci.⁸¹

4.5.2 Vyměření místních poplatků

Správce místního poplatku vyměřuje místní poplatky v případě, že poplatník nezaplatí tento poplatek ve správné výši nebo stanovené lhůtě. Učiní tak platebním výměrem nebo hromadným předpisným seznamem. Platební výměr i hromadný předpisný seznam je rozhodnutím podle ustanovení §101 daňového řádu, jinak se tedy také nazývá rozhodnutím o vyměření poplatku, přičemž kromě obecných náležitostí uvedených v §102 odst. 1) musí také obsahovat odůvodnění, ve kterém správce místního poplatku uvede důvody výroku rozhodnutí případně pak informace o tom, jak se vypořádal s námitkami, jež uplatnil příjemce tohoto

⁸⁰ §155, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁸¹ §156, Zákon č. 565/1990 Sb., daňový řád

rozhodnutí, je-li rozhodnutí o vyměření poplatku vydáno na základě dokazování, uvede správce poplatku v odůvodnění také, o jaké důkazy opřel svá zjištění. Důležitou součástí rozhodnutí o vyměření poplatku je také poučení o opravném prostředku, jež obsahuje zejména lhůtu, do které je nejpozději možno opravný prostředek podat.⁸² Hromadný předpisný seznam se užívá v případě, je-li třeba vyměřit poplatek pro větší počet poplatkových subjektů, v praxi tedy přichází v úvahu zejména u poplatku ze psů či poplatku za obecní systém odpadového hospodářství, přičemž pokud správce místního poplatku stanoví poplatek pomocí hromadného podpisného seznamu, je následně povinen tento seznam zpřístupnit po dobu 30 dnů k nahlédnutí, přičemž za den doručení se považuje třicátý den od doby, kdy byl seznam zpřístupněn k nahlédnutí. Platební výměr je vůči svému příjemci účinný okamžikem jeho oznámení, přičemž za oznámení se považuje doručení platebního výměru. Je-li platební výměr účinný, je zároveň vykonatelný, pokud se proti němu nelze odvolat, či nemá odvolání odkladný účinek, stejně tak se posuzuje vykonatelnost u hromadného předpisného seznamu.⁸³

Správce místního poplatku je při vyměřování místního poplatku povinen dodržovat lhůty jak je stanovuje §148 daňového řádu, přičemž základní lhůtou jsou 3 roky. Lhůta začíná běžet ode dne, kdy se místní poplatek stane splatným, přičemž tato lhůta je prekluzivní, poplatek tedy není možné vyměřit za předpokladu, že uplyne poslední den této lhůty.⁸⁴ Lhůta však není zcela fixní, na základě ustanovení §148 daňového řádu totiž existují okolnosti, při nichž se lhůta prodloužuje či dokonce neběží, přičemž na vyměřování místních poplatků se nevztahuje prodloužení lhůty z důvodu podání dodatečného daňového tvrzení. Tato lhůta však skončí nejdéle uplynutím deseti let ode dne jejího počátku, tedy ode dne splatnosti poplatku. Vedle lhůty pro vyměření poplatku je taktéž důležité zmínit lhůtu pro zaplacení místního poplatku. „*Lhůtou pro placení místních poplatků se rozumí časový úsek, ve kterém je možné realizovat dobrovolnou i*

⁸² §102, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁸³ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

⁸⁴ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků III. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6691374>

nedobrovolnou úhradu místního poplatku.“⁸⁵ Lhůty jsou stejně jako u vyměrování místního poplatku prekluzivní, z čehož tedy plyne fakt, že jakmile lhůta uplyne, nemá správce místního poplatku právo poplatek vybrat ani vymáhat. Základní délka lhůty činí podle §160 odst. 1 daňového řádu 6 let, přičemž na rozdíl od lhůt pro vyměrování poplatku se lhůta pro zaplacení místního poplatku neprodlužuje o rok za každý úkon uvedený v §148 daňového řádu, ačkoliv se na základě jistých skutečností lhůta přerušuje, přičemž nastane-li tato skutečnost, jíž je úkon správce poplatku jak jej definuje §160 odst. 3 daňového řádu, běží lhůta pro zaplacení poplatku znovu právě od toho momentu, kdy k úkonu správce poplatku došlo. Daňový řád pak stejně jako u lhůty pro vyměrování poplatku určí okolnosti, pro něž lhůta neběží, v takových případech se lhůta zastaví a začíná běžet, až okamžikem pomnutí události pro níž byla lhůta zastavena. Délka lhůty však nesmí přesáhnout 20 let, stane-li se tak, není správce poplatku déle oprávněn místní poplatek vybrat ani vymáhat.⁸⁶

Výše jsem již zmínil možnost podání řádného opravného prostředku proti rozhodnutí o vyměření poplatku. Proti rozhodnutí o vyměření poplatku je přípustné odvolání, pouze však za podmínky pokud neuplynula lhůta pro jeho podání, jež činí 30 dní ode dne doručení rozhodnutí, o odvolání již bylo rozhodnuto nebo není odvolání vůbec přípustné, k čemuž dojde například, pokud odvolání směřuje pouze proti odůvodnění tohoto rozhodnutí. Odvolání se podává u správce poplatku, v našem případě tedy obecního úřadu, přičemž odvolacím orgánem je nejbližší nadřízený správce poplatku, jímž je u místních poplatků příslušný krajský úřad, přičemž přípustná je také autoremedura a to v případech, kdy správce místního poplatku, který vydal napadené rozhodnutí, vyhoví odvolání v plném rozsahu nebo částečně s tím, že zbytek odvolání zamítne. Přistoupí-li správce poplatku k autoremeduře, nesmí být jeho rozhodnutí v rozporu s vyjádřením příjemců napadeného rozhodnutí.⁸⁷ Obligaturní náležitosti odvolání pak stanovuje daňový řád, konkrétně §112. Nejsou-li tyto náležitosti splněny a podání obsahuje vady, správce poplatku je povinen vyzvat poplatkový subjekt, jež je odvolatelem k doplnění odvolání, včetně poučení v čem je toto podání vadné a

⁸⁵ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků III. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6691374>

⁸⁶ §160, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁸⁷ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků IV. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6695384>

stanovení lhůty k této opravě, jež nesmí být kratší patnácti dnů. V Případě, že odvolatel vyhoví a odstraní dosavadní vady, platí, že odvolání vady nemělo a bylo tedy podáno řádně a včas, pokud však vady odstraněny nejsou, je správce daně povinen řízení o odvolání zastavit.⁸⁸

4.5.3 Vymáhání nedoplatku

Způsob vymáhání nedoplatku se řídí procesními ustanoveními daňového řádu, jelikož zákon o místních poplatcích tuto úpravu neobsahuje. Ani ustanovení §175 až 232 daňového řádu však nepokryjí kompletně celou problematiku vymáhání nedoplatků, proto se subsidiárně užije zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád, jehož ustanovení se použijí, neupravuje-li daňový řád danou otázku jinak.⁸⁹

Vymáhání nedoplatku přichází v úvahu, pokud poplatkový subjekt nesplní povinnost peněžitého plnění a následně nedojde k úhradě poplatku ani na základě platebního výměru či hromadného předpisného seznamu. Správce daně je oprávněn, povinen je pouze, jedná-li se o poprvé vymáhaný nedoplatek, vyzoomět poplatkový subjekt, jenž je dlužníkem o výši jeho nedoplatku a upozornit ho na následky spojené s neuhrazením nedoplatku.⁹⁰ Toto oprávnění, respektive povinnost správce poplatku, je dle mého názoru správným krokem k odlehčení administrativní zátěže, jež se pojí s případným vymáháním nedoplatku na místním poplatku, jelikož toto vyzoomění může působit stimulačně vůči poplatkovému subjektu, jelikož jsou mu sděleny možné následky jeho nečinnosti a nesplnění poplatkové povinnosti.

Způsobů, jimiž může správce poplatku nedoplatky vymáhat, upravuje daňový řád hned několik, přičemž si sám správce poplatku může zvolit, zda poplatek bude vymáhat sám pomocí daňové exekuce nebo se rozhodne pro vymáhání prostřednictvím soudního exekutora. Ve zvláštních případech pak připadá v úvahu, aby správce poplatku na základě obecného zmocnění uplatnil

⁸⁸ §112, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁸⁹ *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlásek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

⁹⁰ §153 odst. 3, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

pohledávku v insolvenčním řízení či přihlásil nedoplatek do veřejné dražby, přičemž při volbě mezi všemi výše zmíněnými způsoby, by měl správce poplatku dbát na to, aby volba, pro kterou se rozhodne, byla spojena s co nejmenšími náklady ve vztahu k výši nedoplatku.⁹¹

Správce poplatku musí pro oprávněné vymáhání nedoplatku na poplatkovém subjektu disponovat exekucním titulem, bez něž nemůže být samotná exekuce vůbec nařízena, nebo probíhá-li, musí být okamžitě zastavena.⁹² Exekucním titulem pak dle daňového řádu může být výkaz nedoplatků sestavený z údajů evidence daní, vykonatelné rozhodnutí, kterým je stanoveno peněžité plnění, nebo vykonatelný zajišťovací příkaz, přičemž daňový řád dále specifikuje výkaz nedoplatků a uvádí náležitosti, jež musí obsahovat.⁹³ Zde se dostáváme opět k platebnímu výměru a hromadnému předpisnému seznamu, jelikož vykonatelným rozhodnutí, jež je zároveň nejčastějším exekucním titulem v rámci nedoplatku na místním poplatku, se rozumí právě platební výměr nebo hromadný předpisný seznam. Vykonatelným se platební výměr nebo hromadný předpisný seznam stávají dnem uplynutí lhůty k plnění platební povinnosti místního poplatku. *„Výkaz nedoplatků je vykonatelný až tehdy, když jsou vykonatelná všechna rozhodnutí a všechny částky, které jsou na něm uvedeny. Nelze vydat nějaký výkaz nedoplatků s tím, že by byla v platnosti např. jen polovina nedoplatků a druhá polovina nebyla.“*⁹⁴

Jak jsem již zmínil výše, daňovou exekuci provádí přímo správce poplatku. Stejně tak bylo na začátku této kapitoly zmíněno subsidiární užití občanského soudního řádu při výkonu exekuce, přičemž ustanovení občanského soudního řádu se užijí především při úpravě práv a povinností dlužníka a poddlužníka a následně v případech kdy správce poplatku vystupuje jako oprávněný z exekucního titulu.⁹⁵ Způsoby, jimiž je daňová exekuce prováděna, jsou však plně obsaženy v daňovém řádu, přičemž § 178 odst. 5 jako tyto způsoby označuje srážky ze mzdy, přikázání

⁹¹ §175, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁹² BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků IV. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6695384>

⁹³ §176, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁹⁴ JIRÁSKOVÁ, Zdeňka. *Místní poplatky a daňový řád: Aplikace daňového řádu na správu místních poplatků* [online]. Ministerstvo vnitra. 2011 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zapis-ze-seminare-mistni-poplatky-a-danovy-rad.aspx>

⁹⁵ BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků IV. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6695384>

pohledávky z účtu u poskytovatele platebních služeb, příkázáním jiné peněžité pohledávky, postižením jiných majetkových práv, případně pak prodejem movitých či nemovitých věcí.⁹⁶ Nejčastějším způsobem vymáhání nedoplatků u místních poplatků jsou pak srážky ze mzdy, jež jsou dle mého názoru preferovány z důvodu jakési nepřímé delegace obstarávání těchto srážek na plátce mzdy dlužníka, jež je na základě exekučního příkazu povinen srážet určitou částku, která je určena právě v exekučním příkazu, ze mzdy dlužníka. Tímto způsobem pak je pak správci poplatku odlehčena administrativa spojená s daňovou exekucí, i přesto, že mu nadále zůstávají povinnosti upravené daňovým řádem⁹⁷, jež jsou spojeny se srážkami ze mzdy.

5 Srovnání se zahraniční právní úpravou

Pro srovnání s právní úpravou v České republice jsem si vybral úpravu místních poplatků v Bulharsku, a to hned z několika důvodů. Prvním důvodem je fakt, že Bulharská právní úprava, konkrétně pak Zákon o místních daních a poplatcích, jak již název sám napovídá, rozlišuje místní daně a místní poplatky, tyto pojmy tedy nesplývají, jak je tomu v tuzemské právní úpravě. Dalším faktem, jež mě vedl ke zkoumání Bulharské právní úpravy týkající se místních poplatků je ten, že do obecních rozpočtů plynou příjmy z daleko více zdrojů než je tomu u nás a to z důvodu, že daně, jež známe v České právní úpravě, a jsou daněmi, jež subjekty odvádějí do státní pokladny, se v Bulharsku řadí mezi daně místní a z jejich fiskální funkce benefituje přímo obec, nikoliv stát. Mezi takové místní daně se podle Zákona o místních daních a poplatcích řadí daň z nemovitosti, daň z nabytí nemovitosti, dědická daň, darovací daň, daň z dopravního prostředku, patentová daň, či další méně významné daně upravené tímto zákonem. Výši těchto místních daní pak stanoví obecní zastupitelstvo vyhláškou, jež musí být vydána do konce roku, ve které uvede přesné zdanitelné částky v roce následujícím po jejím vydání, přičemž provádění jakýchkoliv změn během roku je nepřípustné. Zajímavostí také je, že v rámci místních daní pojímá největších rozhodovacích pravomocí starosta, jakožto vedoucí místního obecního úřadu, jež může na základě vlastního uvážení odložit platební povinnost, přičemž jeho rozhodnutí je u

⁹⁶ §178 odst. 5, Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád

⁹⁷ Konkrétně §187-189, zákona č. 280/2009 Sb., daňový řád

platební povinnosti převyšující 30 000 bulharských lvů, podmíněno rozhodnutím zastupitelstva. Tím jsem stručně vysvětlil problematiku místních daní, navážu tedy místními poplatky, jež jsou taxativně vymezeny taktéž Zákonem o místních daních a poplatcích, přičemž jsou jimi poplatek za likvidaci komunálního odpadu, užívání trhů, veletrhů, chodníků, náměstí a ulic, využití městských sociálních služeb, jako jsou jesle, školy, školky či specializované ústavy. Dále pak mezi místní poplatky patří poplatek za technické služby a poplatek za administrativní služby, poplatek za nákup hřbitovních pozemků, poplatek za vlastnictví psa a další méně časté poplatky upravené v tomto zákoně.⁹⁸

Místní poplatky a jejich výše je pak stanovena vyhláškou zastupitelstva obce, přičemž jelikož v Bulharské právní úpravě neexistuje institut ohlášení, obce si ve vyhlášce samy stanovují postup a evidenci poplatníků, podle které je zřejmé kdo poplatky platí a kdo nikoliv, přičemž osoby, jež dané zpoplatněné služby nevyužívají, jsou od poplatku osvobozeny, způsob tohoto osvobození a postup si obce taktéž stanoví dle svého uvážení vyhláškou. Stejně tak vyhlášky obsahují osvobození pro různý okruh osob, jako je tomu v naší právní úpravě, kdy být od poplatku osvobozeny například osoby starší určitého věku, či u některých poplatků například osoby invalidní. Obce vyměřují výši poplatků na základě technického a administrativního zatížení obce, přičemž výše poplatku by měla být dostačující k pokrytí nákladů vzniklých s negativními vlivy zpoplatněných činností. Ve výjimečných případech pak nemusí výše poplatku dosahovat skutečných výdajů obce, pouze však uzná-li zastupitelstvo, že je to ve veřejném zájmu. Místní daně i poplatky je možno platit jak hotově tak převodem na bankovní účet, přičemž podrobnosti upraví přímo Zákon o místních daních a poplatcích, případně vyhláška. Úprava Zákona o místních daních a poplatcích obsahuje také sankční ustanovení, jež připadají v úvahu v mnoha případech, přičemž konkrétní podobou sankce je ve většině případů pokuta, nebo navýšení daně či poplatku. Jedním z příkladů pak je pokuta za uvedení nesprávných údajů, což vedlo k nesprávnému osvobození od daně či poplatku nebo k jejich snížení, zvýšení daně pak připadá v úvahu u daně z nabytí nemovitosti, pokud daňový

⁹⁸ LAW FIRM RUSKOV & KOLLEGEN. *Local taxes and fees* [online]. 2014 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <http://www.bulgaria-tax-law.bg/local-taxes-fees.html>

subjekt zatajil skutečnou cenu nemovitosti, kterou nabyt koupí nebo darováním, v tomto případě mu hrozí zvýšení zkrácené části daně až na její dvojnásobek.⁹⁹

Bulharská právní úprava se od té české liší v mnoha ohledech, největší rozdíl však spatřuji, již ve výše uvedeném faktu, že alternativa našeho zákona o místních poplatcích v Bulharsku upravuje zvlášť místní daně a místní poplatky a z jejich ustanovení pramení očividně vyšší přínos do obecní kasy, než je tomu u nás. Nemyslím si však, že by česká právní úprava měla sledovat osud té bulharské, jelikož směřování daně z nemovitosti, či nabytí nemovitosti do obecního rozpočtu by sice bylo velkým přínosem pro obecní rozpočty, avšak také velkou administrativní zátěží, která by měla být dle mého názoru v tomto případě přenechána státu.

⁹⁹ LAW FIRM RUSKOV & KOLLEGEN. *Local taxes and fees* [online]. 2014 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <http://www.bulgaria-tax-law.bg/local-taxes-fees.html>

Závěr

Jak jsem již zmínil v úvodu své práce, mým cílem bylo vytvoření jakéhosi uceleného pohledu na místní poplatky, jež jsou velice podceňovanou součástí našeho právního řádu, i přesto že mají pro obce na našem území jistě značný význam, počínaje teoretickým vymezením důležitých pojmů až po praktičtější poznatky, jež mají vliv na místní poplatky v jednotlivých obcích. Místní poplatky jsou dle mého názoru téměř nezbytností, jež by měla každá obec brát v potaz, jelikož z velké části pokrývají výdaje, jež musí obce vynaložit například ve vztahu k negativním dopadům spojených právě se zpoplatněnými činnostmi, a které by musely být jinak pokrývány z jiných zdrojů, než z vybíraných místních poplatků. S výše zmíněným se pojí fiskální funkce místních poplatků, která, dá se říct, nespočívá v plnění obecní pokladny pro následné využívání těchto financí v jiných oblastech obecních výdajů, nýbrž ve vyrovnání, nebo alespoň částečnému pokrytí výdajů spojených se zpoplatněnými činnostmi, přičemž tyto činnosti mohou být na základě místních poplatků také regulovány podle potřeb obce, s čímž se pojí funkce regulační.

Jak jsem také zmínil v úvodu své práce, místní poplatky jsou zaváděny v rámci samostatné působnosti obce ve formě obecně závazných vyhlášek, přičemž obce postupují na základě zákona o místních poplatcích, který dle mého názoru není zcela dokonalým právním předpisem, jelikož jeho struktura není jednotná a zatímco některé poplatky jsou v tomto zákoně strukturovány na základě poplatkových prvků, u jiných tomu tak není, z toho důvodu na mě tedy zákon o místních poplatcích nepůsobí celistvě, nýbrž spíše jako několik jednotlivých předpisů spojených v jeden. Naštěstí pro obce, však existují metodika vydávaná ministerstvem vnitra, jež jsou strukturována logicky a tvoří, dle mého názoru lepší příručku, kterou by se měly obce při tvoření obecně závazných vyhlášek zavádějící místní poplatky držet. Tím však netvrdím, že zákon o místních poplatcích je obsahově nedostačující, naopak obsah tohoto zákona je dle mého zcela dostačující, jeho struktura by však měla doznat určitých změn.

Při popisování jednotlivých místních poplatků jsem se snažil zaměřit, kromě teoretických faktů, také na vysvětlení praktického fungování jednotlivých poplatků, a to na základě odborných článků, či zkoumané judikatury, přičemž jsem jednotlivé místní poplatky popisoval vždy postupně ve spojitosti

s poplatkovými prvky, jelikož je to dle mého názoru nejpřehlednější možná forma, která je v zákoně o místních poplatcích bohužel vidět pouze u části poplatků.

Správa místních poplatků pak spadá do přenesené působnosti obce, přičemž jako nedostačující se jeví například úprava ohlášení, jež je v zákoně o místních poplatcích upravena pouze okrajově, a musíme se tedy obrátit na některá ustanovení daňového řádu, přičemž ani ten neupravuje tuto problematiku dostatečně, nýbrž například sankce za nesplnění ohlašovací povinnosti jsou přípustné až poté co poplatkový subjekt nevyhoví ani po zaslání výzvy ze strany správce daně a stanovení nové lhůty, tím pádem není uložení sankcí podle daňového řádu příliš časté, jelikož si poplatkové subjekty tuto povinnost často pohlídají až právě na základě výzvy a stanovení nové lhůty.

Z výše zmíněného tedy plyne, že další novelizace by se sféře místních poplatků neměly vyhýbat, jelikož je tato právní úprava stále v některých ohledech neúplná a nedokonalá, nelze však popřít fakt, že poslední provedené novelizace rozhodně směřují správným směrem, jelikož například novela, jež se týká místních poplatků za komunální odpad, přinesla značné zjednodušení pro obce i poplatkové subjekty ve formě sjednocení těchto poplatků do zákona o místních poplatcích, nejsou tedy dále roztroušeny i do zákona o odpadech.

Odpověď na otázku, zda se hypotéza, již jsem nastínil v úvodu své práce, potvrdila, či nikoliv, se zdá tedy být negativní, jelikož by právní úprava místních poplatků měla zajisté doznat určitých změn, jak jsem však zmínil výše, postupnou novelizací se tato právní úprava mění, dle mého názoru k lepšímu, jak po obsahové stránce, tak také svojí přehledností pro obce i poplatkové subjekty.

Ohlédneme-li se mimo tuzemskou právní úpravu, lze pozorovat značnou diverzitu v úpravě místních poplatků napříč jednotlivými právními řády. Pro svou diplomovou práci jsem si vybral srovnání s právní úpravou místních poplatků v Bulharsku, jelikož právě tato právní úprava obsahuje prvky, které jsou velmi podobné naší právní úpravě, ale zároveň také prvky, jež jsou pro náš právní řád zcela neznámé a nemyslitelné.

Z mého zkoumání tedy plyne názor, že problematika místních poplatků rozhodně není banální, a co víc, ani nezajímavou oblastí našeho právního řádu, je tomu tak vzhledem k neustálým změnám provázející místní poplatky a zároveň také faktem, že s místními poplatky se setkává téměř každý, a neměli by tedy být opomíjeny jako méně důležitý institut, jenž nezasluhuje větší pozornosti, nýbrž naopak.

Summary

When we hear the term of local taxes, first thing that comes in mind, is that local taxes may seem as a simple and not very interesting institute, which takes place in our legal system. This statement can't be farther away from the truth, because the significance of local taxes for municipalities is considerable. Having this in mind, it is obvious that management of local taxes has to be done very precisely and effectively.

The significance of local taxes for the municipalities lies in their fiscal and regulatory function, whereas the fiscal function comprise an effort to fill up the municipal budget or rather relieve a burden that binds to the negative effects of charged activities. Through the regulatory function, municipalities regulate charged activities, which undoubtedly negatively affects other inhabitants and municipality itself. For example, if a municipality establish one of the local taxes, it may result in a decrease of locally unwanted activities, if not, at least there are still fiscal benefits for the municipality arising from establishing specific tax, which helps to reduce the impact of these activities to the municipality's budget. As I mentioned above, the management of local taxes has to be done with as much effort as possible, that is why I have to state, that the legal regulation of local taxes in Czech republic is in some ways deficient and inadequate.

Establishing of local taxes is implemented in the independent powers of the municipality, which gives municipality a power to issue a generally binding decree, in which the municipality states details about local taxes in specific area within limits of the local taxes act.

As I stated above, establishing of local taxes is implemented in the municipality's independent powers, but we can't say the same about management of local taxes, which is carried out under delegated powers through tax administrator, which in our case is municipal office. The local taxes act can't be considered as a complex piece of legislation in this case, because it focuses on the management of local taxes very marginally. That is a reason why, if we seek for regulation of local taxes management, we have to apply relevant institutes of Tax Code. But we have to keep in mind, that there is a rule that the procedural provisions of the local taxes act have application priority over these included in Tax Code, in other words „*lex specialis derogat lege generali*.“

In my thesis, which was divided into five chapters, I firstly focused on various elements of local taxes, like object of a tax, its rate or exemption from

different types of local taxes. After that, I dealt with the legal bases of local taxes in Czech legal system with brief excursion into history and development of these legal bases which are crucial for better understanding of current legislation. Then I characterized each of the local taxes as they are stated in the local taxes act and which are established by the municipality on its own territory. In fourth chapter I briefly characterized main aspects of the local taxes management, including options of paying local taxes, or in the case they are not paid, also their enforcement. Last chapter dealt with the foreign treatment of local taxes, specifically legislation in Bulgaria, which shows us how divergent a legislation, even across European Union, can be.

With everything I mentioned above, my thesis brought general view on the problematics of local taxes with definitions and practical examples which arose from procedural and substantive legislation of local taxes.

Seznam použitých pramenů

Odborná Literatura

- RADVAN, Michal. *Místní daně*. Praha: Wolters Kluwer Česká republika, 2012. Téma (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7357-932-6.
- TĚŽKÝ, Václav. *Zákon o místních poplatcích: komentář*. Praha: Wolters Kluwer, 2016. Komentáře (Wolters Kluwer ČR). ISBN 978-80-7552-453-9.
- KADEČKA, Stanislav. *Zákon o místních poplatcích a předpisy související: komentář*. Praha: C.H. Beck, 2005. Beckovy texty zákonů s komentářem. ISBN 80-7179-918-1.
- PELC, Vladimír. *Místní poplatky: oprávnění obcí: povinnosti podnikatelů, živnostníků a občanů: praktická příručka pro obce*. 2. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2013. Právní praxe. ISBN 978-80-7400-454-4.
- ROZEHNAL, Tomáš. *Daňový řád: praktický komentář*. 2. vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2021. Praktický komentář. ISBN 978-80-7598-963-5.
- HENDRYCH, Dušan. *Správní právo: obecná část*. 9. vydání. V Praze: C.H. Beck, 2016. Academia iuris (C.H. Beck). ISBN 978-80-7400-624-1.

Elektronické prameny a metodika

- *Metodické doporučení k činnosti územních samosprávných celků: Proces tvorby a vydávání obecně závazných vyhlášek obcí – místní poplatky* [online]. In: MINISTERSTVO VNITRA ČR. 2022 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/odk2/soubor/metodicke-doporuceni-k-cinnosti-usc-c-3-1-proces-tvorby-a-vydavani-obecne-zavaznych-vyhlasek-obci-mistni-poplatky.aspx>

- TĚŽKÝ, Václav a Michal JANTOŠ. *Místní poplatek za užívání veřejného prostranství-1. část* [online]. 2018 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <http://www.dvs.cz/clanek.asp?id=6759113>
- *Obecně závazná vyhláška č. 5/2011 Sb. hl. m. Prahy*. In: Praha, 2011. Dostupné také z: https://www.praha.eu/file/906842/vyhlaska_5.pdf
- TĚŽKÝ, Václav a Michal JANTOŠ. Místní poplatek z ubytovací kapacity a místní poplatek ze vstupného. *Deník obce* [online]. 2018 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6757161&ht=m%EDstn%ED+poplatek+ze+vstupn%E9ho>
- BŘEŇ, Jan. Místní poplatek za povolení k vjezdu s motorovým vozidlem do vybraných míst a částí měst. *Deník obce* [online]. 2014 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6645637&ht=poplatek+za+povolen%ED+k+vjezdu>
- BŘEŇ, J., Místní poplatek za zhodnocení stavebního pozemku možností jeho připojení na stavbu vodovodu nebo kanalizace, *Deník obce*, Dostupné na: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6663189>
- AUER, Tomáš. Poplatky za odpady od roku 2021 - zjednodušení nebo komplikace?. *Epravo.cz* [online]. 2020 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: https://www.epravo.cz/top/clanky/poplatky-za-odpady-od-roku-2021-zjednoduseni-nebo-komplikace-112556.html#_ftn4
- *Metodická pomůcka k novele zákona o místních poplatcích* [online]. In: KRAJSKÝ ÚŘAD ZLÍNSKÉHO KRAJE ODBOR PRÁVNÍ A KRAJSKÝ ŽIVNOSTENSKÝ ÚŘAD ODDĚLENÍ STÁTNÍHO OBČANSTVÍ A PŘESTUPKŮ. 2015 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://www.kr-zlinsky.cz/docs/clanky/dokumenty/10891/metodika-k-novele-zakona-o-mistnich-poplatcich.pdf>.

- BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků I. *Deník obce* [online]. 2014, 1 [cit. 2022-03-14]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6679546&ht=spr%Elva+m%EDstn%EDch+poplatk%F9>
- BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků II. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6686865>
- BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků III. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6691374>
- BŘEŇ, Jan. Správa místních poplatků IV. *Deník obce* [online]. 2015, 1 [cit. 2022-03-16]. Dostupné z: <https://denik.obce.cz/clanek.asp?id=6695384>
- JIRÁSKOVÁ, Zdeňka. *Místní poplatky a daňový řád: Aplikace daňového řádu na správu místních poplatků* [online]. Ministerstvo vnitra. 2011 [cit. 2022-03-17]. Dostupné z: <https://www.mvcr.cz/clanek/zapis-ze-seminare-mistni-poplatky-a-danovy-rad.aspx>
- LAW FIRM RUSKOV & KOLLEGEN. *Local taxes and fees* [online]. 2014 [cit. 2022-03-18]. Dostupné z: <http://www.bulgaria-tax-law.bg/local-taxes-fees.html>

Právní předpisy

- Ústavní zákon č. 150/1948 Sb., Ústava Československé republiky
- Ústavní zákon č. 1/1993 Sb., Ústava České republiky
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích (*znění účinné od 1. 1. 1991 do 27. 5. 1991*)
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích
- Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

- Zákon č. 183/2006 Sb., o územním plánování a stavebním řádu (stavební zákon)
- Zákon č. 280/2009 Sb., daňový řád
- Zákon č. 151/1997 Sb., o oceňování majetku a změně některých zákonů

Soudní rozhodnutí

- Rozsudek NSS ze dne 23. 01. 2008, č. j. 2 Afs 107/2007
- Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 17. 05. 2005, Sp. Zn. 62/04
- Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 20. 11. 2001, Sp. Zn. 20/01
- Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 25. 10. 1995, Sp. Zn. 14/95
- Rozsudek NSS ze dne 16. 07. 2009, č. j. 9 Afs 86/2008-89
- Rozsudek NSS ze dne 04. 05. 2011, č. j. 1 Afs 5/2011-86
- Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 10. 10. 2006 Sp. Zn. 24/06
- Nález Pl. Ústavního soudu ze dne 11. 07. 2001, Sp. Zn. 23/2000